

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

TR63 BÖLGESİ MESLEKİ BECERİ VE MESLEKİ EĞİTİM İHTİYAÇ ANALİZİ

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

TR63 BÖLGESİ MESLEKİ BECERİ VE MESLEKİ EĞİTİM İHTİYAÇ ANALİZİ

OCAK, 2022

YAYIN SAHİBİ

DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI
Haraparası Mah. Birinci Tabakhane Sk. No:20
Antakya/HATAY
Tel : (326) 225 14 15
Faks : (326) 225 14 52
E-Posta : bilgi@dogaka.gov.tr

HAZIRLAYANLAR

Ali KÜÇÜKLER
Uzman

Serdar ÇINAR
Birim Başkanı

YAYIN KURULU

Figen GÖKŞEN TOK
Serdar ÇINAR
İlkay BAĞCI

Yayının kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılması fikri mülkiyet haklarına tabidir. Kaynak gösterilmek kaydı ile Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

TABLO LİSTESİ	1
ŞEKİLLER LİSTESİ	2
KISALTMALAR	3
YÖNETİCİ ÖZETİ	4
1. GİRİŞ	6
2. ARZ VE TALEP YÖNÜ İLE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ	8
2.1 İşgücü Arzına İlişkin Veriler	8
2.2 İşgücü Talebine İlişkin Veriler	20
3. TR63 BÖLGESİ İLLERİNDE İŞGÜCÜ ARZI İLE İŞGÜCÜ TALEBİNİN ANALİZİ	28
3.1 Mesleki Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	28
3.2 MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi	29
3.3 TR63 Bölgesi’nde Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	30
3.4 Mesleki Eğitim Alanı ile Ulusal Meslek Sınıflamasının Karşılaştırılması	33
4. BÖLGESEL İHTİYAÇ ANALİZİ VE BULGULAR	58
4.1 GZFT Analizi	58
4.2 İşverenler İle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular	59
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	62
KAYNAKLAR	66

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Yıllara ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranı (%).....	8
Tablo 2. İşgücüne Dahil Olmayanların Cinsiyete Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (2020, %)	9
Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı (2020)	9
Tablo 4. Yıllara ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı	10
Tablo 5. Yaş Grubu ve Yıllara Göre İşsizlik Oranı	10
Tablo 6. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (2020)	10
Tablo 7. Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanların Oranı (2020)	11
Tablo 8. Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Sigortalı Sayısı (2020)	11
Tablo 9. 4-1/a Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Sektör ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2020)	12
Tablo 10. Türkiye ve TR63 Bölgesi Cinsiyete Göre Okullaşma Oranları (2020/'21).....	12
Tablo 11. Eğitim Seviyesine Göre Mezun Olan Öğrenci Sayıları (2019/'20).....	13
Tablo 12. Öğrencilerin Meslek Lisesi Sonrası Eğitim Durumu	13
Tablo 13. TR63 Bölgesi Bitirilen Eğitim Düzeyi (6+ yaş, 2020).....	15
Tablo 14. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (2020).....	17
Tablo 15. Hatay İli Sektörlere Göre Net Satışlar (2019, TL).....	18
Tablo 16. Kahramanmaraş İli Sektörlere Göre Net Satışlar (2019, TL).....	19
Tablo 17. Osmaniye İli Sektörlere Göre Net Satışlar (2019, TL)	20
Tablo 18. 2020 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler, Hatay.....	21
Tablo 19. 2020 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler, Kahramanmaraş.....	22
Tablo 20. 2020 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler, Osmaniye	23
Tablo 21. Yıllar İtibariyle İşbaşı Eğitim Programı Yararlanıcı Sayıları.....	24
Tablo 22. Hatay İli İşbaşı Eğitim Programları (Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek, 2020).....	24
Tablo 23. Kahramanmaraş İli İşbaşı Eğitim Programları (Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek, 2020)	25
Tablo 24. Osmaniye İli İşbaşı Eğitim Programları (Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek, 2020)	25
Tablo 25. İşverenlerin Açık İşlerde Talep Ettiği Becerilerin Öncelik Sıralaması (2020).....	26
Tablo 26. 2020 Yılı Ocak Ayında En Çok İlan Yayınlayan Sektörler	27
Tablo 27. 2020 Yılı Ocak Ayında En Çok Artış Görülen Sektörler ve Pozisyonlar	27
Tablo 28. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri (Hatay, 2020).....	31
Tablo 29. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri (Kahramanmaraş, 2020)	32
Tablo 30. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri (Osmaniye, 2020)	32
Tablo 31. Hatay İli Ortaöğretimde Sağlık Hizmetleri Alanı Hemşire Potansiyeli	33
Tablo 32. Hatay İli Ortaöğretimde Mobilya Alanı İşçi Potansiyeli	35
Tablo 33. Hatay İli Ortaöğretimde Ayakkabı Alanı İmalat İşçisi Potansiyeli	37
Tablo 34. Hatay İli Ortaöğretimde Makine ve Tasarım Teknolojisi Alanı Bakımcı Potansiyeli	38
Tablo 35. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Tekstil Alanı İşçi ve Operatör Potansiyeli	42
Tablo 36. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Moda Tasarım Teknolojileri Alanı Makineci Potansiyeli	45
Tablo 37. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Metal Teknolojisi Alanı Operatör Potansiyeli	47
Tablo 38. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Plastik Teknolojisi Alanı İşçi Potansiyeli.....	50
Tablo 39. Osmaniye İli Ortaöğretimde Metal Teknolojisi Alanı İşçi/Kaynakçı Potansiyeli	52
Tablo 40. Osmaniye İli Ortaöğretimde Plastik Teknolojisi Alanı Personel Potansiyeli	54
Tablo 41. Osmaniye İli Ortaöğretimde Makine ve Tasarım Teknolojisi Alanı Operatör Potansiyeli	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Seçilmiş Mesleki Eğitim Alanlarında Mezunların Alanları Dışında Çalışma Oranları	14
Şekil 2. Hatay İli Yıllar İtibariyle İŞKUR'a kayıtlı İşsiz Sayıları.....	15
Şekil 3. Kahramanmaraş İli Yıllar İtibariyle İŞKUR'a kayıtlı İşsiz Sayıları	16
Şekil 4. Osmaniye İli Yıllar İtibariyle İŞKUR'a kayıtlı İşsiz Sayıları	17
Şekil 5. Yıllar İtibariyle Hatay İli Açık İş Sayıları.....	21
Şekil 6. Yıllar İtibariyle Kahramanmaraş İli Açık İş Sayıları.....	22
Şekil 7. Yıllar İtibariyle Osmaniye İli Açık İş Sayıları	23
Şekil 8. Yeni İş İlanı Sayısı.....	26
Şekil 9. Türkiye'de Eğitim Sistemi	28

KISALTMALAR

İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
İPA	İşgücü Piyasası Araştırması
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
GBS	Girişimci Bilgi Sistemi
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
CNC	Bilgisayar Destekli Nümerik Kontrol
DGS	Dikey Geçiş Sınavı
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı TR63 Bölgesi'nde (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) öne çıkan sektörleri destekleyici politikalar ve stratejiler geliştirilmesi, Bölgenin rekabet gücünün ve katma değerli üretimin artırılması ile ulusal hedefler doğrultusunda araştırma ve planlama çalışmaları yürütmektedir.

“Nitelikli insan kaynağı ve gelişmiş altyapı olanakları ile rekabet gücü yaşam kalitesi yüksek bölge” vizyonu ve bu vizyona ulaşmak için ulusal ve uluslararası hedeflerin dikkate alındığı TR63 (2014-2023) Bölge Planı metninde, temel gelişme eksenlerinin ortak paydası olarak “Beşeri Sermaye, Üniversiteler ve Mesleki Eğitim”, “Ar-Ge ve Yenilikçilik” ve “Altyapı” yatay gelişme eksenleri belirlenmiş olup, söz konusu alanlar temel gelişme eksenlerinin özellikle sorunlarına ve ihtiyaçlarına tedbir almak üzere oluşturulmuştur.

Ajansımız 2018 yılında “Mesleki Eğitim Kapasitesinin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı” kurgulayarak bu alanda çalışmalarına devam etmiştir. Sonuç odaklı program kapsamında 2019 yılında “İmalat Sanayisine Yönelik Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Mali Destek Programı” ilan edilerek özel olarak mesleki eğitime yönelik mali destek kurgulanmıştır. İlaveten 2021-2023 dönemini kapsayan “İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması ve Teknolojik Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı”nın uygulamasına başlanmıştır. Sonuç odaklı programının amaçları arasında; “Beşeri sermayeye, özel sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek mesleki eğitim becerilerinin kazandırılması” yer almaktadır. Bu kapsamda il bazlı işgücü arz ve talebi ile ihtiyaç duyulan becerilerin belirlenmesi ve mesleki eğitim altyapısının değerlendirilmesi amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Mesleki Eğitime ilişkin yapılan bu analiz kapsamında İŞKUR, Milli Eğitim Müdürlüğü Mesleki ve Teknik Eğitim Şube Müdürlükleri, Meslek Yüksekokulu Müdürlükleri ile odak grup toplantıları, Bölgenin önde gelen sektör temsilcileri ve işverenler ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler, ayrıca Osmaniye ilinde öğretmenler, okul idarecileri, üniversite temsilcileri, meslek odaları, ilgili kurumların temsilcileri ve ildeki işletmelerin temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen “Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı” sonucunda elde edilen bulgular kullanılmıştır.

TR63 Bölgesi’nde son beş yıllık rakamlar incelendiğinde hem kadınlarda hem de erkeklerde işgücüne katılma oranı Türkiye ortalamalarının altında seyretmektedir. 2020 yılında TR63 Bölgesi’nde işgücüne katılma oranı erkeklerde 4,4 puan, kadınlarda ise 5,5 puan Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. İşsizlik oranlarına bakıldığında, TR63 Bölgesi tüm yıllarda Türkiye ortalamasının üzerinde görülmektedir. 2020 yılında TR63 Bölgesi işsizlik oranı erkeklerde 1,6 puan, kadınlarda 3,4 puan, toplamda ise 2 puan Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Türkiye’de %30,6 olan sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmayan oranı TR63 Bölgesi’nde %36,9’dur. Bu veri sektör detayında incelendiğinde, sanayi sektöründe Türkiye’de %20,5 olan kayıtlı olmayanların oranı, TR63 Bölgesi’nde yaklaşık 10 puan farkla %30 olmuştur. Sanayi sektöründe çalışan kadınların kayıtlılık durumlarına bakıldığında fark yükselmektedir. Türkiye’de %22,6 olan bu oran, TR63 Bölgesi’nde %50’dir. Yani TR63 Bölgesi’nde sanayi sektöründe çalışan her iki kadından biri sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değildir.

Milli Eğitim Bakanlığının, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan 25 bin kişi ile gerçekleştirdiği 2020 yılı e-mezun raporu sonuçlarına göre, mezunların %46,39'u alanı dışında 4 yıllık bir fakülte/yüksekokula devam etmiştir. %18,08'i öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına hazırlandığını belirtmiştir. Mezunların %17,63'ü sınavsız geçiş ya da sınavla, alanı ile ilgili 2 yıllık yükseköğretime devam etmiş, %9,06'sı yükseköğretime gitmeyi düşünmemiştir. Meslek lisesi mezunlarının ara eleman açığına çare olması bu anlamda zor görülmektedir.

2020 yılı sonunda Hatay ilindeki İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sayısı 66.080 iken bu kişilerin içinde kadınların oranı %44,1; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise %33,6 seviyesindedir. Kahramanmaraş ilindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 45.578, bu kişilerin içinde kadınların oranı %46,7; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise %39,4 seviyesindedir. Osmaniye ilindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 22.004, bu kişilerin içinde kadınların oranı %50,3; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise %34,8 seviyesindedir.

Girişimci bilgi sistemi kayıtlarına göre Hatay ilinde net satışlara göre sektörler sıralandığında ilk sırada "toptan ve perakende ticaret" sektörü yer almaktadır. Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde ise ilk sırada imalat sektörü yer almaktadır. İstihdama göre bakıldığında Hatay ve Kahramanmaraş'ta ilk sırada imalat sektörü, Osmaniye'de ise "toptan ve perakende ticaret" sektörü yer almaktadır.

İŞKUR, sosyo-ekonomik yapıda meydana gelen değişme ve gelişmelerin istihdam üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak, alınması gerekli önlemleri belirlemek, istihdam ve eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmak üzere 81 ilde oldukça kapsamlı işgücü piyasası araştırmaları gerçekleştirmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, TR63 Bölgesi illerinde açık işler için talep edilen beceriler incelendiğinde; "Yeterli mesleki ve teknik bilgi" ile "takım çalışması" bölge illerinin tamamında ilk üç sırada yer almaktadır. İş tecrübesi Hatay için ilk sırada yer alırken Kahramanmaraş ve Osmaniye'de dördüncü, "fiziki ve bedensel yeterlilik" Osmaniye'de ilk, Kahramanmaraş'ta üçüncü, Hatay'da ise beşinci sırada yer almaktadır.

İşgücü temininde güçlük çekilen mesleklerin tespitinde yine İŞKUR'un yapmış olduğu piyasa araştırması kullanılmıştır. Bu meslekler incelendiğinde en fazla açık, Hatay'da sağlık ve mobilya imalatı sektörlerinde, Kahramanmaraş'ta tekstil ürünleri imalatında, Osmaniye'de ise demir-çelik ve inşaat sektörlerinde tespit edilmiştir.

1. GİRİŞ

21. yüzyıla girerken küreselleşme sürecinin hız kazandığı teknolojik dönüşüm bilgi toplumuna geçiş dönemini başlatmıştır. Literatürde üçüncü sanayi devrimi olarak ifade edilen bu dönemin ayırt edici birtakım özellikleri öne çıkmaktadır. Bunlardan bir tanesi rekabet sürecinde beşeri sermayenin artan önemidir. Üretimden kol gücünün giderek çekilmesi ve emek yoğun üretimden teknoloji yoğun üretime geçişle devam eden hızlı dönüşüm, teknolojiyi üretecek ve kullanacak beşeri sermaye ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bir diğeri bilgi teknolojilerinin yeni bir üretim faktörü olduğu görüşünün benimsenmesi ve bilgi teknolojilerine yatırımın bütün sektörlerde rekabet için zorunluluk haline gelmesidir.

Bilgi toplumu, insanları yetenek ve yeterliliğiyle farklı bir konuma yerleştirirken bilginin ve teknolojinin hızına yetişemeyen, kendini geliştiremeyenleri büyük olasılıkla işsizlik sorunuyla baş başa bırakacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimler yeni bir ekonomik süreci ve dolayısıyla işgücü piyasasının yapısının da değişimini gerekli kılmaktadır. Mal ve hizmet üretiminde nitelikli ve beceri düzeyi yüksek işgücü talebi giderek artarken düşük nitelikli işgücüne talep oldukça azalmakta ve işsizlik süresinin uzaması ardından işgücü piyasası dışında kalmayı getirmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimler mevcut niteliklerin aşınmasına, eskimesine yol açarak nitelikli, becerili ekonomik gelişme ve rekabet gücünün belirleyici faktörü olan beşeri sermayenin önemini arttırmaktadır.¹

Düşük nitelik gerektiren işlerin varlığı ve bu işleri yapacak iş gücüne olan talep devam etmektedir ancak düşük beceri eşlemesi kısa vadede istihdam oluştursa da orta ve uzun vadede bu istihdam alanlarında teknolojik işsizlik yaşanacaktır. Teknolojik işsizlik riski nedeniyle düşük beceri eşleşmesi düşük beceri tuzağı olarak ifade edilmektedir. Bu tuzağa düşmemek için ise eğitim-istihdam dengesi politikaları yüksek beceri gerektiren alanlarda tasarlanmalıdır. Bu kapsamda eğitim-istihdam dengesinin sağlanmasında bir diğer ifadeyle iş piyasası ile yüksek becerili alanlar için sağlanacak eş güdümlü kilit rol mesleki ve teknik eğitim kurumlarıdır. Düşük beceri gerektiren alanlar için işbaşı eğitim programları gibi kısa vadeli aktif istihdam politikaları kullanılmalıdır. Bu nedenle iş piyasasının beceri ihtiyaçları düşük ve yüksek olarak ayrıştırılmalıdır. Beceri analizi uygulamasında talep yönlü veriler sınırlı olduğu için Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) her yıl periyodik olarak gerçekleştirdiği İşgücü Piyasası Araştırması (İPA) sonuçları kullanılabilir.²

İş piyasalarına nitelikli işgücü teminini amaç edinen bir etkinliğin, arz ve talep ekseninde gelişmesi kendi doğası gereğidir. Ekonomi literatüründe ticari dinamizmin ivme kazanma / kaybetme, ya da hedef değiştirme yeteneğinin bir göstergesi olarak kabul edebileceğimiz arz talep dengesi ister somut bir manipülasyon ile isterse kendi doğallığında gerçekleşmiş olsun kesin olan şudur: Arz ve talebin yol açtığı değişim ya da revizyon gereksinimi salt ekonomik yapının iç dinamikleriyle sınırlı kalmaz. Geniş bir çerçevede ekonomik yapı ile ilintili tüm kurumlar, anlayışlar, yaklaşımlar ya da politikalar zorunlu olarak kendini değişim moduna sokar. Bu noktadan hareketle diyebiliriz ki mesleki eğitim, iş gücü piyasalarıyla olan organik bağı nedeniyle değişimi en ivedi ve kaçınılmaz olarak gerektiren alanlardan biridir.³

¹ Bilgi Toplumu Olma Yolundaki Türkiye’de Genç İşgücü İstihdamı, OLCAY, Tuğçe, Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, Cilt 6 - Sayı 11, Ocak, 2021

² Mesleki Eğitimin İş Piyasası İle Uyumlaştırılmasında İhtiyaç Analizi Ve Öz Değerlendirme Modeli, IŞIK, Volkan, Seta Yayınları, Haziran 2019, İstanbul

³ İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim İçin Sektörel Talep Araştırması, Hitit Üniversitesi, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Ocak, 2012

Mesleki eğitim; aslında bir işte çalışan herkesin bir bilgiye dayanarak mesleğini sürdürdüğü gerçeğine dayanarak oluşturulmuş bir kavramdır. Gerçekten de ne kadar vasıflı veya vasıfsız olursa olsun, bir işle meşgul olan herkesin o işe yönelik az da olsa bir teknik bilgisi vardır. Bu bilgi, işi yapmadan önce öğrenilmiş olabileceği gibi, sonradan tecrübe yoluyla da öğrenilebilir. Ancak esas anlamda mesleki eğitimden kastedilen; kişileri bir meslek sahibi yapabilecek değerlerde olan eğitimidir. Tanımına bakıldığında mesleki eğitim; kişilerin sahip olmak istedikleri mesleğe yönelik olarak, o mesleğin yapılabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve deneyimin kazandırılmasını ve kişilerde o mesleğe yönelik yapısal bir değişimin ortaya çıkmasını sağlayabilecek eğitim ve gelişim süreci olarak ifade edilebilir.⁴

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının etkinliği, yetiştirdiği becerili ve teknik işgücünün, işgücü piyasasının talepleriyle nitelik ve nicelik yönünden uygunluğu ile orantılıdır. İşgücü piyasasının işgücü talebi ekonomik ve teknolojik gelişmelere göre değişmektedir. Bu nedenle işgücü piyasası işgücü talebinin sürekli ve düzenli olarak izlenmesi gerekmektedir.⁵

Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planında (2015-2018), mevcut işgücünün sahip olduğu nitelikler ile iş dünyasının işgücünden beklediği nitelik talebinin örtüşmediği; teknik meslek lisesi ve teknik eğitim veren yükseköğrenim kurumlarından mezun olunurken edinilen donanımın ve uygulama becerisinin yetersiz olduğu ifade edilerek “Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumu güçlendirmek ve işgücü verimliliğini artırmak” hedefine yer verilmiştir. Bu kapsamda il bazlı işgücü arz ve talebi ile ihtiyaç duyulan becerilerin belirlenmesi ve mesleki eğitim altyapısının değerlendirilmesi amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

⁴ Ülke Örnekleri ile AB’de Mesleki Eğitim ve AB ve AB Mali Kaynakları Rehberi, TESK, 2006, Ankara

⁵ Türkiye’de Mesleki Eğitim Almış Nüfusun İstihdam Sorunları Ve Çözüm Önerileri, MUSLU, Alper (2010), Sakarya Üniversitesi

2. ARZ VE TALEP YÖNÜ İLE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Ülkemizde işgücü piyasasının arz tarafına ait veriler İŞKUR, TÜİK, SGK, MEB gibi kurumların idari kayıtları ve istatistikleri aracılığı ile yayınlanmaktadır. İşgücü piyasasının talep yönüne ilişkin düzenli açıklanan veriler ise İŞKUR açık iş istatistikleri ve işgücü piyasası araştırma raporları gibi işveren taleplerini içeren verilerdir. Bu veriler yapılacak analizler için yeterli gelmediği durumda, araştırmacılar farklı bir yol olarak saha çalışmaları ve anket yolu ile veri derlemeyi tercih etmektedirler.

Bu bölümde ülkemizde konu ile ilgili olan kurumların üretmiş olduğu işgücü verileri arz ve talep boyutuyla incelenmiştir.

2.1 İşgücü Arzına İlişkin Veriler İşgücü Göstergeleri

TÜİK tarafından düzenli olarak uygulanmakta olan hanehalkı işgücü anketi istihdam edilenlerin iktisadi faaliyet, meslek, işteki durum ve çalışma süresi hakkında; işsizlerin ise, iş arama süresi ve aradıkları meslek ve benzer özellikleri hakkında bilgi derlemek amacıyla uygulanmakta olup, ülkedeki işgücü piyasasının özellikleri hakkında arz yönüyle bilgi veren temel veri kaynağıdır.

Tablo 1. Yıllara ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranı (%)

Türkiye				TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
Yıl	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2016	72	32,5	52,0	66,5	26,4	46,0
2017	72,5	33,6	52,8	69,7	27	47,9
2018	72,7	34,2	53,2	70,2	29,8	49,4
2019	72	34,4	53,0	68,7	28,4	47,9
2020	68,2	30,9	49,3	63,8	25,4	44,2

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

İşgücüne katılma oranı; işgücünün, çalışma çağındaki nüfus(15+) içindeki oranıdır. TR63 Bölgesi'nde son beş yıllık rakamlar incelendiğinde hem kadınlarda hem de erkeklerde işgücüne katılma oranı Türkiye ortalamalarının altında seyretmektedir. 2020 yılında TR63 Bölgesi'nde işgücüne katılma oranı erkeklerde 4,4 puan, kadınlarda ise 5,5 puan Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

2016-2018 yılları arasında artış gösteren işgücüne katılma oranında son iki yılda ciddi düşüşler görülmektedir. 2020 yılında işgücüne katılma oranı hem Türkiye'de hem de TR63 Bölgesi'nde 3,7 puan düşmüştür.

Tablo 2. İşgücüne Dahil Olmayanların Cinsiyete Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (2020, %)

	Yıl	Mevsimlik Çalışanlar	Ev İşleriyle Meşgul	Eğitim/ Öğretim	Emekli	Çalışamaz Halde	İş Aramayıp, Çalışmaya Hazır Olanlar	Diğer
Erkek	Türkiye	0,5%	0,0%	21,4%	36,6%	15,8%	18,7%	7,0%
	TR63	0,5%	0,0%	18,0%	25,3%	24,4%	24,6%	7,0%
Kadın	Türkiye	0,3%	47,2%	11,0%	5,9%	15,2%	10,9%	9,7%
	TR63	0,2%	41,0%	10,6%	1,6%	19,6%	16,8%	10,3%
Toplam	Türkiye	0,3%	32,5%	14,2%	15,4%	15,4%	13,3%	8,8%
	TR63	0,3%	27,9%	13,0%	9,2%	21,1%	19,3%	9,3%

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

İşgücüne dahil olmama nedenleri incelendiğinde erkeklerde en yüksek oranla emeklilik nedeniyle işgücüne dahil olunmadığı belirtilmiştir. Ancak Türkiye’de erkek nüfusta bu oran %36,6 iken TR63 Bölgesi’nde %25,3’tür. Erkeklerde en sık karşılaşılan 2. neden Türkiye’de eğitim öğretime devam edenler iken TR63 Bölgesi’nde “iş aramadığı halde çalışmaya hazır olanlar” şeklindedir.

Kadınlarda işgücüne dahil olmama nedenleri incelendiğinde ev işleri ile meşgul olanlar ilk sırada yer almaktadır. Türkiye’de bu oran %47,2 iken TR63 Bölgesi’nde %41’dir. En sık karşılaşılan 2. neden hem Türkiye’de hem de TR63 Bölgesi’nde çalışamaz halde olunmasıdır.

Toplam rakamlara bakıldığında emekli nüfus oranında TR63 Bölgesi Türkiye’nin oldukça gerisindedir. Ev işleri ile meşgul olanlar Türkiye ortalamasından daha düşük olmasına rağmen kadınların işgücüne katılımı(Tablo 1)TR63 Bölgesi’nde Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı (2020)

Yıl	Türkiye			TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma Yazma Bilmeyen	26,4	12,4	14,7	20,8	9,7	11,8
Lise Altı Eğitimli	63,4	24,1	44	59,7	19,8	40,7
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	72	32,9	55	70,6	29,1	52,2
Yüksek Öğretim	83,3	65,6	75	82,3	65	74,3

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

Eğitim durumuna göre işgücüne katılma oranları incelendiğinde yükseköğretim mezunlarının Türkiye genelinde %75 oranla işgücüne dahil oldukları görülmektedir. Yükseköğretim mezunlarını sırasıyla lise mezunları, lise altı eğitimli ve okuma yazma bilmeyenler izlemektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne katılım oranının da artmakta olduğu görülmektedir.

Kadınlarda yükseköğretim mezunları %65 oranla işgücüne katılırken, onu takip eden lise mezunlarının işgücüne katılımı yarı yarıya azalarak Türkiye’de %32,9, TR63 Bölgesi’nde %29,1 olarak ölçülmüştür.

Tablo 4. Yıllara ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı

Türkiye				TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
Yıl	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2016	9,6	13,7	10,9	12,2	19,7	14,4
2017	9,4	14,1	10,9	10	15,4	11,5
2018	9,5	13,9	11	12	18,7	14,1
2019	12,4	16,5	13,7	16,3	22,2	18,1
2020	12,3	15	13,2	13,9	18,4	15,2

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

Yıllara göre işsizlik oranlarına bakıldığında TR63 Bölgesi tüm yıllarda Türkiye ortalamasının üzerinde görülmektedir. 2020 yılında TR63 Bölgesi işsizlik oranı erkeklerde 1,6 puan, kadınlarda 3,4 puan, toplamda ise 2 puan Türkiye ortalamasının üzerindedir.

İşsizlik oranlarının son beş yılına bakıldığında 2016-2018 yıllarında nispeten düşük olan oranlar, 2019 yılında oldukça Türkiye’de %25, TR63 Bölgesi’nde %28 yükselmiş, 2020 yılında ise toparlanma eğilimi göstererek Türkiye’de %4, TR63 Bölgesi’nde %16 azalmıştır.

Tablo 5. Yaş Grubu ve Yıllara Göre İşsizlik Oranı

Yaş Grubu	Yıl	Türkiye	TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)
15-19	2016	16,2	17,9
15-19	2020	21,1	19,9
20-24	2016	21,5	31,4
20-24	2020	27,1	32,1
25-34	2016	12,3	16,6
25-34	2020	15,2	17,4
35-54	2016	8,1	11,1
35-54	2020	9,9	11,4

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

2020 yılı için en yüksek işsizlik oranı Türkiye için 20-24 yaş grubunda %27,1 ve TR63 Bölgesi’nde yine aynı yaş grubunda %32,1 ile ölçülmüştür. En düşük işsizlik oranı ise hem Türkiye hem de TR63 Bölgesi’nde 35-54 yaş grubunda ölçülmüştür.

Tablo 6. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (2020)

Türkiye				TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
Yıl	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma Yazma Bilmeyen	17	5,6	9,1	19,8	6,9	11,1
Lise Altı Eğitimliler	13,1	11,6	12,7	15,6	13,4	15,1
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	12,6	21,8	15	14,6	23,8	16,9
Yükseköğretim	10,1	16,8	12,8	8,4	24,1	14,8

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

Tablo 6 incelendiğinde en yüksek işsizlik oranının hem Türkiye hem de TR63 Bölgesi için “lise ve dengi meslek okulu” kategorisinde olduğu görülmektedir. İkinci sırada Türkiye geneli için %12,8 oranla yükseköğretim mezunları yer alırken, TR63 Bölgesi’nde %15,1 oranla lise altı eğitimliler yer almaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri

Ülkemizde, Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olarak çalışan aktif sigortalılara, pasif sigortalılara ve iş yerlerine ait istatistiklerin coğrafi anlamda detaylı bilgi sağlayacak şekilde bildirim ve beyanlar esas alınarak SGK tarafından yayınlanmaktadır.

Tablo 7. Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanların Oranı (2020)

Türkiye				TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
Yıl	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tarım	76,2%	94,3%	83,5%	78,3%	96,6%	84,8%
Sanayi	19,9%	22,6%	20,5%	26,8%	50,0%	30,0%
Hizmet	18,4%	19,6%	18,8%	21,7%	30,9%	24,7%
Toplam	27,7%	37,1%	30,6%	32,5%	48,2%	36,9%

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

Tablo 7’de 2020 yılı sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanların oranları verilmektedir. Genel tabloya bakıldığında Türkiye’de %30,6 olan kayıtlı olmayan oranı TR63 Bölgesi’nde %36,9’dur. Türkiye ile TR63 Bölgesi arasındaki en büyük fark sanayi sektöründe ortaya çıkmaktadır. Sanayi sektöründe Türkiye’de %20,5 olan kayıtlı olmayanların oranı, TR63 Bölgesi’nde yaklaşık 10 puan farkla %30 olmuştur. Sanayi sektöründe çalışan kadınların kayıtlılık durumlarına bakıldığında fark yükselmektedir. Türkiye’de %22,6 olan bu oran, TR63 Bölgesi’nde %50’dir. Yani TR63 Bölgesi’nde sanayi sektöründe çalışan her iki kadından biri sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değildir.

Tablo 8. Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Sigortalı Sayısı (2020)

İl	4-1/a	4-1/b	4-1/c	Toplam
Türkiye	17.358.140	2.845.310	3.141.097	23.344.547
Hatay	221.860	53.422	57.143	332.425
Kahramanmaraş	184.846	33.030	39.064	256.940
Osmaniye	70.870	16.028	21.043	107.941

Kaynak: SGK

2020 yılı aktif sigortalı sayıları Tablo 8’de verilmiştir. Burada 4-1/a; hizmet akdi ile bir işverenin yanında çalışanları, 4-1/b; köy ve mahalle muhtarları ile kendi hesabına çalışanları, 4-1/c; kamu idarelerinde 4-1/a ve 4-1/b kapsamı dışında sürekli ya da sözleşmeli olanları ifade etmektedir.

Tablo 9. 4-1/a Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Sektör ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2020)

İşyeri Sayısı			Zorunlu Sigortalı Sayısı				
İl	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Erkek	Kadın	Ortalama Günlük Kazanç (TL)
Türkiye	45.173	1.915.738	1.842.162	13.361.261	10.574.303	4.629.120	165,06
Hatay	582	24.423	31.225	147.616	132.506	46.335	145,99
Kahramanmaraş	490	16.319	19.876	137.209	126.856	30.229	132,96
Osmaniye	293	6.970	9.302	46.899	42.340	13.861	140,02

Kaynak: SGK

Tablo 9’da zorunlu sigortalı sayıları kamu-özel ve cinsiyet ayrımında görülmektedir. Zorunlu sigortalılar içerisinde kadınların oranı Türkiye’de %30,4 iken, Hatay’da %25,9, Kahramanmaraş’ta %19,2, Osmaniye’de ise %24,7’dir.

Ortalama günlük kazanç rakamlarına bakıldığında bölge illerinin tamamı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Bölge illeri arasında ilk sırada 145,99 TL günlük kazanç ile Hatay ilk sırada, Osmaniye 140,02 TL ile ikinci, Kahramanmaraş 132,96 TL üçüncü sırada yer almaktadır.

Milli Eğitim İstatistikleri

Resmi istatistik programında örgün eğitim istatistiklerinin basılı yayın ve internet ortamında yıllık olarak yayınlanması sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Örgün eğitim; okul öncesi eğitimi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının, güncel bilişim teknolojilerini kullanarak web tabanlı olarak izlenmesi, verilen eğitimin hedeflere ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve eğitim programlarının güncelliğinin değerlendirilmesi için emezun.meb.gov.tr web portalı hazırlanmıştır. MEB tarafından portal veri tabanında toplanan veriler analiz edilerek “2020 yılı Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Raporu” hazırlanmıştır.

Tablo 10. Türkiye ve TR63 Bölgesi Cinsiyete Göre Okullaşma Oranları (2020/'21)

Türkiye				TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
Eğitim Seviyesi	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İlköğretim	94,04%	93,81%	93,93%	94,02%	93,82%	93,93%
Ortaöğretim	88,05%	87,79%	87,93%	87,48%	87,37%	87,43%
<i>Genel Ortaöğretim</i>	<i>46,35%</i>	<i>56,25%</i>	<i>51,16%</i>	<i>47,53%</i>	<i>57,47%</i>	<i>52,38%</i>
<i>Mesleki ve Teknik Ortaöğretim</i>	<i>41,70%</i>	<i>31,55%</i>	<i>36,76%</i>	<i>39,95%</i>	<i>29,90%</i>	<i>35,04%</i>

Kaynak: MEB, Milli Eğitim İstatistikleri

Tablo 10’da yer alan okullaşma oranları incelendiğinde Türkiye ve TR63 Bölgesi verileri arasında radikal bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Ülkemizde ortaöğretim seviyesinde 2 kategori bulunmaktadır. Bunlar genel ortaöğretim (lise) ve mesleki ve teknik öğretimdir. İlköğretimden liseye geçişte meslek liselerine kayıt olma oranı Türkiye’de %36,76, TR63 Bölgesi’nde %35,04’ tür.

Tablo 11. Eğitim Seviyesine Göre Mezun Olan Öğrenci Sayıları (2019/'20)

Türkiye				TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)		
Eğitim Seviyesi	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İlköğretim	861.366	839.194	1.700.560	43.917	42.539	86.456
Ortaöğretim	578.776	577.408	1.156.184	26.322	26.543	52.865
Genel Ortaöğretim	325.076	349.838	674.914	14.694	16.204	30.898
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	253.700	227.570	481.270	11.628	10.339	21.967

Kaynak: MEB, Milli Eğitim İstatistikleri

Tablo 11'deki mezun sayıları incelendiğinde 2020 yılında mesleki ve teknik ortaöğretim mezunu sayısının hem Türkiye hem de TR63 Bölgesi'nde genel ortaöğretim mezunu sayısının %40 üzerinde olduğu görülmektedir. TR63 Bölgesi'nde ise yaklaşık 53 bin ortaöğretim öğrencisinin 31 bini genel ortaöğretim kurumlarından, 22 bini mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olmuştur.

Tablo 12. Öğrencilerin Meslek Lisesi Sonrası Eğitim Durumu

S.N	Öğrencinin Mezun Olduktan Sonraki Durumu	Cevaplayan Mezun Sayısı	Oranı
1	Eğitim aldığım alanla ilgili 2 yıllık yüksekokula sınavsız geçişle girdim ve devam ediyorum/bitirdim.	2.023	7,89%
2	Eğitim aldığım alanla ilgili 2 yıllık yüksekokula girdim ve devam ediyorum/bitirdim.	2.499	9,74%
3	Eğitim aldığım alan dışında 2 yıllık yüksekokula devam ediyorum/bitirdim.	982	3,83%
4	Eğitim aldığım alanla ilgili 4 yıllık yüksekokula/fakülteye devam ediyorum/bitirdim	1.284	5,01%
5	Eğitim aldığım alan dışında 4 yıllık yüksekokula/fakülteye devam ediyorum/bitirdim.	11.897	46,39%
6	Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına hazırlanıyorum.	4.636	18,08%
7	Yükseköğretime gitmeyi düşünmedim.	2.324	9,06%
Toplam		25.645	100,0%

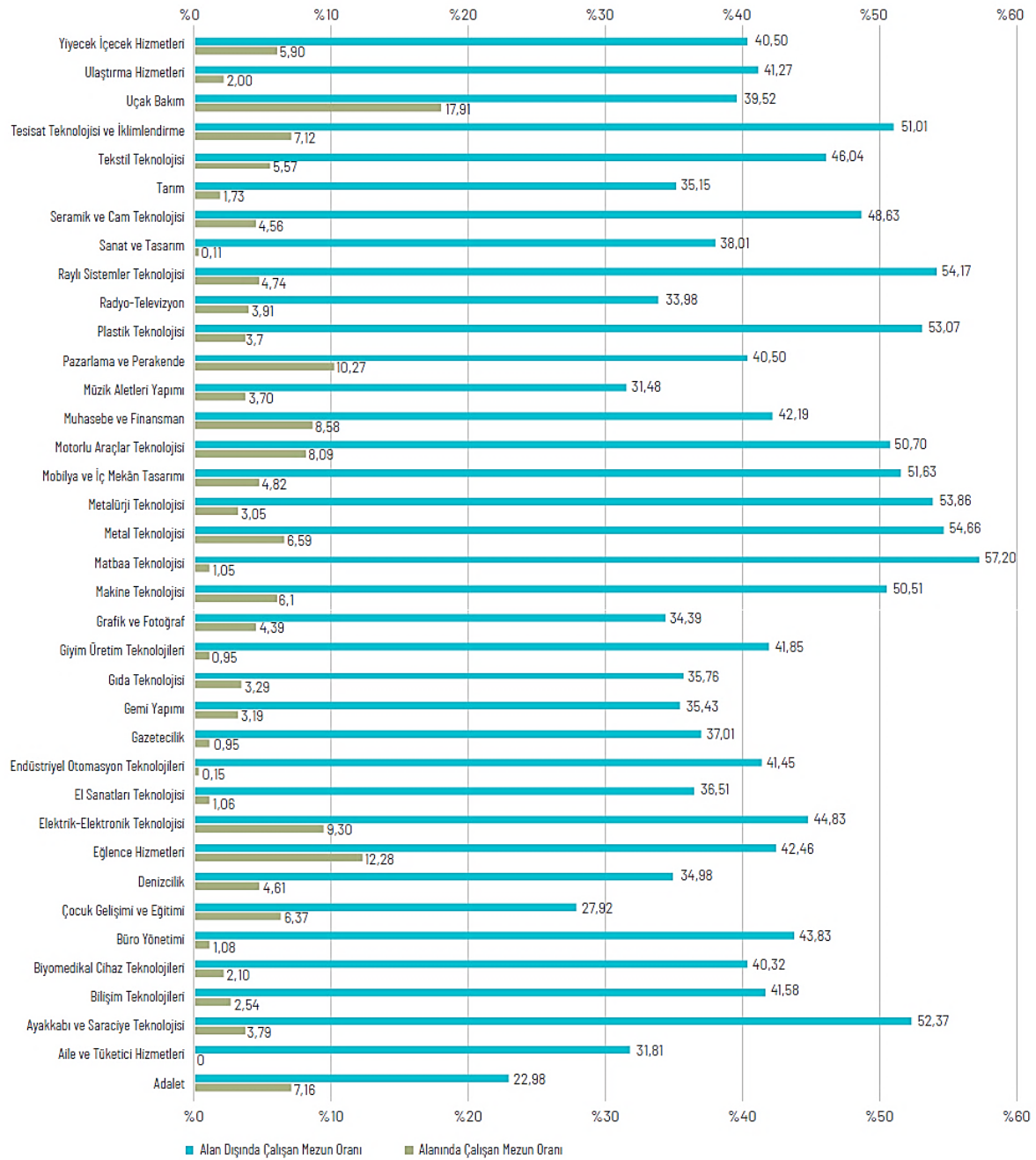
Kaynak: MEB, E-Mezun 2020 Yılı Raporu

Milli Eğitim Bakanlığının, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan 25 bin kişi ile gerçekleştirdiği 2020 yılı e-mezun raporu sonuçlarına göre mezunların %46,39'u alanı dışında 4 yıllık bir fakülte/yüksekokula devam etmiştir. %18,08'i öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına hazırlandığını belirtmiştir. Mezunların %17,63'ü sınavsız geçiş ya da sınavla, alanı ile ilgili 2 yıllık yükseköğretime devam etmiş, %9,06'sı yükseköğretime gitmeyi düşünmemiştir.

Buradan hareketle mesleki ve teknik eğitim mezunları içerisinde sadece %26,69'luk kesimin okuduğu dal ile ilgili tekniker ya da teknisyen olarak çalışmayı hedeflediği sonucu çıkarılabilir.

Benzer sonuçlara Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı, "Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü 2018" raporunda da rastlanmaktadır.

Şekil 1. Seçilmiş Mesleki Eğitim Alanlarında Mezunların Alanları Dışında Çalışma Oranları

*: 2008-2014 yılları arasında mesleki eğitim alan öğrenci sayıları ile oluşturulmuştur.

Kaynak: Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü, MEB, 2018

Şekil 1’de mezunların alanları dışında çalışma oranları görülmektedir. Seçili tüm alanlarda, meslekî eğitim mezunlarının alan dışı çalışma oranı mezuniyet alanında çalışma oranından büyük farkla daha yüksektir. Alanında çalışma oranı en yüksek olan bölüm %17,91 ile uçak bakım bölümüdür. Birçok meslek alanı için mezuniyet alanında çalışma oranının %5’in altında olması öğrencilerin aldıkları eğitim ile doğrudan ilgili olmayan işlerde çalıştıklarına işaret etmektedir. Bu durum, mezunların sahip olduğu meslekî beceriler ile yaptıkları işlerin gerektirdiği beceriler arasında önemli bir uyumsuzluk olduğunu göstermektedir.

Tablo 13. TR63 Bölgesi Bitirilen Eğitim Düzeyi (6+ yaş, 2020)

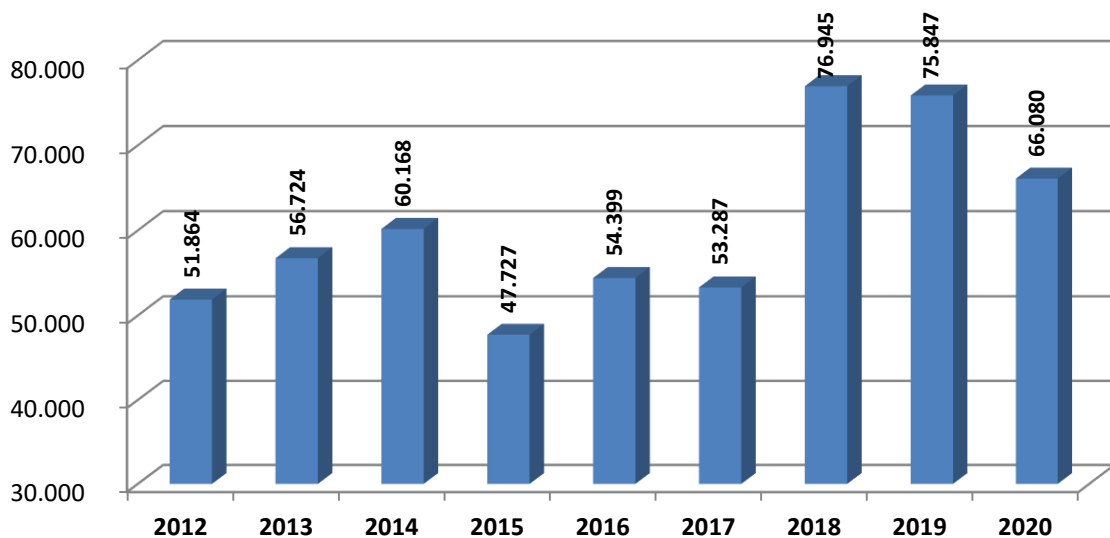
Eğitim Durumu	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Okuma yazma bilmeyen	26.077	43.527	19.413
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	196.759	124.140	53.539
İlkokul	370.834	241.183	105.102
İlköğretim	113.266	90.121	36.558
Ortaokul veya dengi meslek ortaokul	298.100	221.943	97.925
Lise ve dengi meslek okulu	263.554	189.698	107.684
Yüksekokul veya fakülte	173.439	112.105	64.490
Yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	12.329	9.815	4.323
Doktora	2.027	1.658	558
Bilinmeyen	23.705	10.544	5.899

Kaynak: TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri

Tablo 13'te eğitim düzeyine göre nüfus bilgileri yer almaktadır. Hatay ve Kahramanmaraş'ta en yüksek rakam ilkokul mezunlarında görülürken Osmaniye'de lise ve dengi meslek okulu mezunları ilk sırada yer almaktadır. Tabloda mesleki ve teknik eğitim ayrımı olmasa da Tablo 11'de ortaöğretime kayıtlı öğrencilerin mesleki ve genel ortaöğretim oranı üzerinden bir tahmin yapılabilir.

İŞKUR İstatistikleri

İŞKUR, işgücü piyasasını izleyebilmek adına iki çeşit veri üretmektedir. Bunlar kurumun idari kayıtları ve işgücü piyasası araştırması verileridir. İŞKUR, sosyo-ekonomik yapıda meydana gelen değişme ve gelişmelerin istihdam üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak, alınması gerekli önlemleri belirlemek, istihdam ve eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmak üzere 81 ilde oldukça kapsamlı işgücü piyasası talep araştırmaları gerçekleştirmektedir. İŞKUR'un kendi verilerinden oluşan istatistik yıllıkları hem arz hem de talep yönlü veriler içerirken, piyasa araştırma raporları talep yönüyle ön plana çıkmaktadır.

Şekil 2. Hatay İli Yıllar İtibariyle İŞKUR'a kayıtlı İşsiz Sayıları

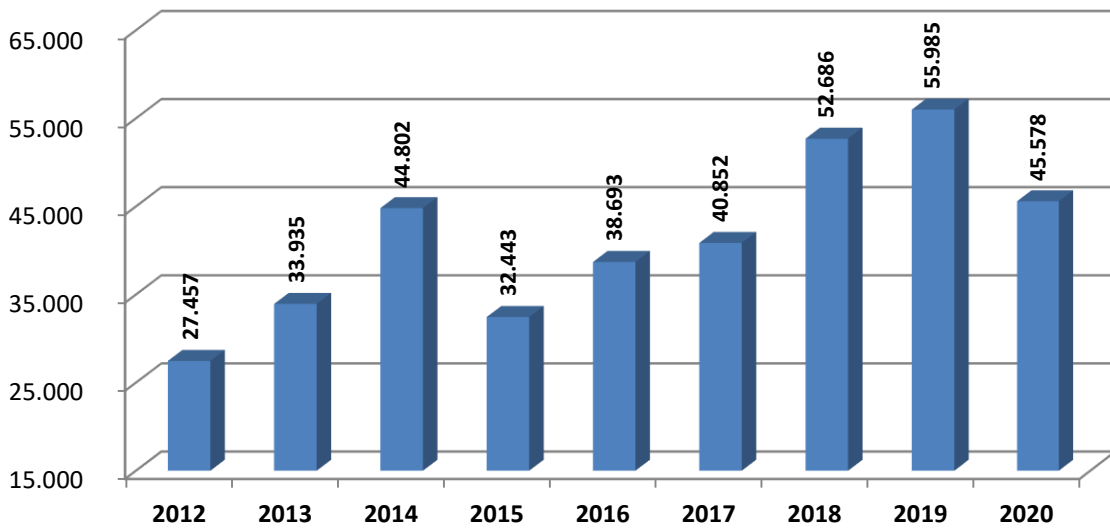
Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

Kayıtlı İşsiz; Hali hazırda herhangi bir gelir getirici işte çalışmayıp İŞKUR'a iş arama maksadı ile başvuran kişilerdir. Son 12 ay içerisinde İŞKUR hizmetlerine başvurusu veya profil güncellemesi yapmadığı tespit edilen kayıtlar sistem tarafından pasife alınmaktadır.

2020 yılı sonunda Hatay ilindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 66.080 iken bu kişilerin içinde kadınların oranı yüzde 44,1; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise yüzde 33,6 seviyesindedir.

Hatay ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları incelendiğinde en fazla kayıtlı işsizin olduğu mesleklerin başında temizlik görevlisi mesleği yer almakta olup bu meslekte Hatay ilinde İŞKUR'a kayıtlı 9.957 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleğin ildeki toplam kayıtlı işsizler içerisindeki payı yüzde 15,1 seviyesindedir. Bu mesleği sırasıyla beden işçisi (genel) ve temizlik görevlisi (hastane) meslekleri takip etmektedir.

Şekil 3. Kahramanmaraş İli Yıllar İtibariyle İŞKUR'a kayıtlı İşsiz Sayıları

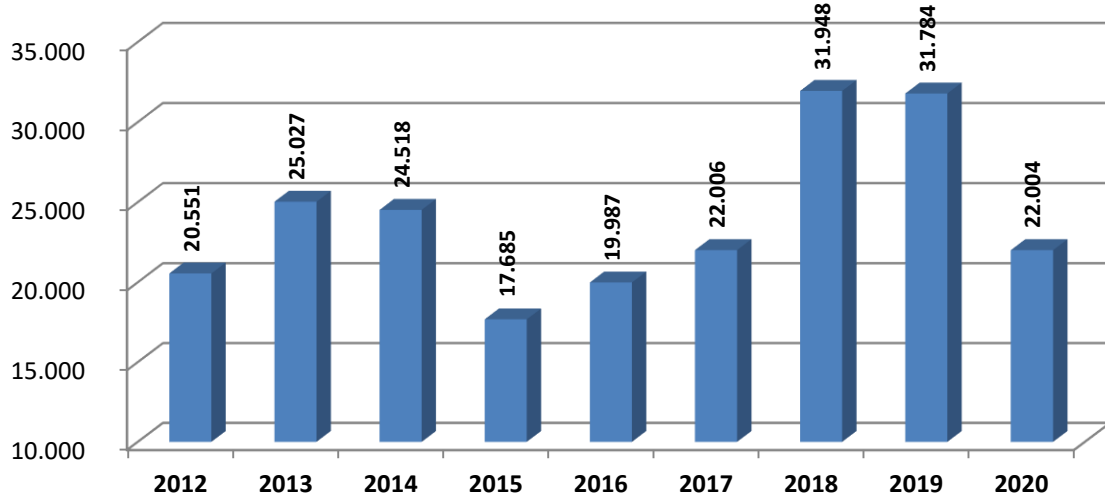

Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

2020 yılı sonunda Kahramanmaraş ilindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 45.578 iken bu kişilerin içinde kadınların oranı yüzde 46,7; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise yüzde 39,4 seviyesindedir.

Kahramanmaraş ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları incelendiğinde en fazla kayıtlı işsizin olduğu mesleklerin başında Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almakta olup bu meslekte Kahramanmaraş ilinde İŞKUR'a kayıtlı 7.500 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleğin ildeki toplam kayıtlı işsizler içerisindeki payı yüzde 16,5 seviyesindedir. Bu mesleği sırasıyla temizlik görevlisi ve temizlik görevlisi (hastane) meslekleri takip etmiştir.

Şekil 4. Osmaniye İli Yıllar İtibariyle İŞKUR'a kayıtlı İşsiz Sayıları

Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

2020 yılı sonunda Osmaniye ilindeki kayıtlı işsizlerin sayısı 22.004 iken bu kişilerin içinde kadınların oranı yüzde 50,3; 18-24 yaş arası gençlerin oranı ise yüzde 34,8 seviyesindedir.

Osmaniye ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları incelendiğinde en fazla kayıtlı işsiz olduğu mesleklerin başında temizlik görevlisi mesleği yer almakta olup bu meslekte Osmaniye ilinde İŞKUR'a kayıtlı 3.928 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleğin ilimizdeki toplam kayıtlı işsizler içerisindeki payı yüzde 17,9 seviyesindedir. Bu mesleği sırasıyla beden işçisi (genel) ve klinik destek elemanı (hastane) meslekleri takip etmiştir.

Tablo 14. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (2020)

Öğrenim Durumu	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Doktora	11	3	1
İlköğretim	26.801	17.520	7.568
Lisans	8.421	5.579	2.613
Okur Yazar	1.241	626	517
Okur Yazar Olmayan	1.090	741	363
Ortaöğretim (Lise ve dengi)	20.015	15.630	7.775
Ön Lisans	8.296	5.355	3.105
Yüksek Lisans	205	124	62
Genel Toplam	66.080	45.578	22.004

Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 14'te görülmektedir. Hatay ve Kahramanmaraş'ta kayıtlı işsizler arasında ilk sırada ilköğretim mezunları yer alırken Osmaniye'de ortaöğretim mezunları yer almaktadır.

Girişimci Bilgi Sistemi Raporları

Girişimci Bilgi Sistemi (GBS); farklı kamu kurum ve kuruluşlarının idari kayıtlarında bulunan işletmelere ait ekonomik faaliyetlere ilişkin verilerinin, ortak standartlar çerçevesinde bir veri tabanında toplanması ve bu verilerin entegrasyonu projesidir.

Tablo 15. Hatay İli Sektörlere Göre Net Satışlar (2019, TL)

Sektör	Girişim Sayısı	Çalışan Sayısı	Net Satışlar
G - Toptan ve Perakende Ticaret	27.382	28.623	43.905.289.917
C - İmalat	6.181	29.447	43.799.459.601
H - Ulaştırma ve Depolama	10.947	15.936	6.964.499.400
K - Finans ve Sigorta Faaliyetleri	337	642	5.866.976.991
F - İnşaat	3.421	8.563	3.353.813.249
A - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	419	1.081	947.138.591
N - İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	890	9.437	920.259.529
I - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	5.015	6.828	745.053.088
Q - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	476	5.537	517.330.619
M - Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1.936	4.238	353.198.909
P - Eğitim	469	4.858	271.408.333
E - Su Temini Kanalizasyon, Atık Yönetimi	55	605	231.020.334
B - Madencilik ve Taş Ocakçılığı	52	458	142.115.902
S - Diğer Hizmet Faaliyetleri	3.951	1.694	127888695,8
L - Gayrimenkul Faaliyetleri	687	426	68.506.984
J - Bilgi ve İletişim	344	365	64.668.788

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi

Girişimci bilgi sistemi kayıtlarına göre Hatay ilinde net satışlara göre sektörler sıralandığında ilk sırada “toptan ve perakende ticaret” sektörü yer almaktadır. Bu sektörü sırası ile imalat, ulaştırma ve depolama sektörleri takip etmektedir. Çalışan sayısına bakıldığında ilk sırada imalat sektörü yer almaktadır.

Tablo 16. Kahramanmaraş İli Sektörlere Göre Net Satışlar (2019, TL)

Sektör	Girişim Sayısı	Çalışan Sayısı	Net Satışlar
C - İmalat	5.093	54.881	26.686.268.444
G - Toptan Ve Perakende Ticaret	15.403	16.237	16.268.609.728
D - Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	228	3.210	4.116.087.370
F - İnşaat	2.647	6.043	2.249.598.372
H - Ulaştırma ve Depolama	6.184	4.236	1.216.911.261
N - İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	340	6.360	445.218.898
I - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2.806	4.467	396.410.384
A - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	351	657	314.868.390
Q - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	239	2.788	271.133.127
K - Finans ve Sigorta Faaliyetleri	181	393	254.142.412
M - Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1.299	2.571	234.455.022
P - Eğitim	223	2.344	140.230.410
B - Madencilik ve Taş Ocakçılığı	67	247	91.730.383
E - Su Temini Kanalizasyon, Atık Yönetimi	68	*	65.120.420
S - Diğer Hizmet Faaliyetleri	2.024	785	48.306.391
J - Bilgi ve İletişim	281	*	44.479.196
L - Gayrimenkul Faaliyetleri	445	244	34.700.138

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi

Girişimci bilgi sistemi kayıtlarına göre Kahramanmaraş ilinde hem net satışlara hem de çalışan sayısına göre sektörler sıralandığında ilk sırada imalat sektörü yer almaktadır. Net satışlara göre bu sektörü sırası ile toptan ve perakende ticaret, elektrik-gaz, inşaat sektörleri takip etmektedir. Çalışan sayısına bakıldığında ikinci sırada toptan ve perakende ticaret, üçüncü sırada “idari ve destek faaliyetleri” sektörü yer almaktadır.

Tablo 17. Osmaniye İli Sektörlere Göre Net Satışlar (2019, TL)

Sektör	Girişim Sayısı	Çalışan Sayısı	Net Satışlar
C - İmalat	2.006	7.275	7.053.092.807
G - Toptan ve Perakende Ticaret	8.464	8.133	6.904.131.422
F - İnşaat	966	2.216	670.759.165
H - Ulaştırma ve Depolama	2.929	1.707	542.962.253
Q - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	147	2.110	185.777.282
I - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1.707	1.204	130.751.061
N - İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	206	1.914	125.876.925
K - Finans ve Sigorta Faaliyetleri	119	182	91.263.236
M - Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	627	955	77.618.950
P - Eğitim	160	1.982	75.095.746
D - Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	45	55	49.483.777
A - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	145	127	44.819.112
J - Bilgi ve İletişim	116	138	33.783.289
L - Gayrimenkul Faaliyetleri	225	119	22.633.321
S - Diğer Hizmet Faaliyetleri	1.158	384	19.411.451
B - Madencilik ve Taş Ocaklığı	34	77	12.650.598
R - Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	120	76	8.237.847

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi

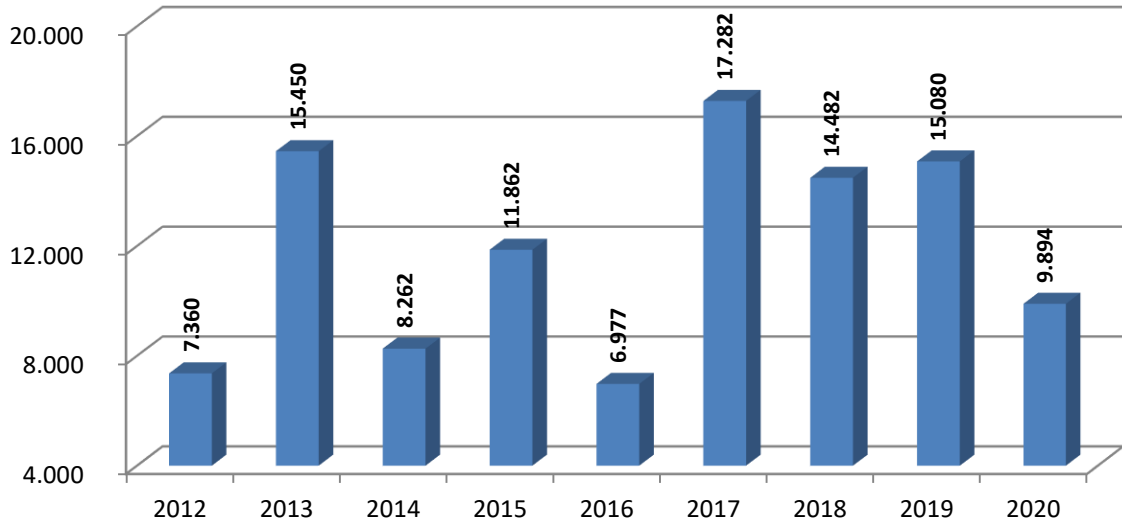
Girişimci bilgi sistemi kayıtlarına göre Osmaniye ilinde net satışlara göre sektörler sıralandığında ilk sırada imalat sektörü yer almaktadır. Bu sektörü sırası ile toptan ve perakende ticaret, inşaat ve ulaştırma sektörleri takip etmektedir. Çalışan sayısına bakıldığında ilk sırada toptan ve perakende ticaret sektörü yer almaktadır.

2.2 İşgücü Talebine İlişkin Veriler

İŞKUR İstatistikleri

Açık iş; işverenlerin ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılamak amacıyla İŞKUR'a bildirdikleri işgücü talepleridir. İşverenler taleplerini kuruma bizzat gelerek verebilecekleri gibi online olarak da ihtiyaç duyduğu nitelikteki işgücünü İŞKUR'dan talep edebilmektedirler.

Şekil 5. Yıllar İtibariyle Hatay İli Açık İş Sayıları

Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

Son yıllarda gerek iş arayanlar gerekse işverenler tarafından İŞKUR'a kayıtlılık artmıştır. 2020 yılında Hatay ilindeki işverenler tarafından 9.894 açık iş ilanı kuruma ulaşmıştır.

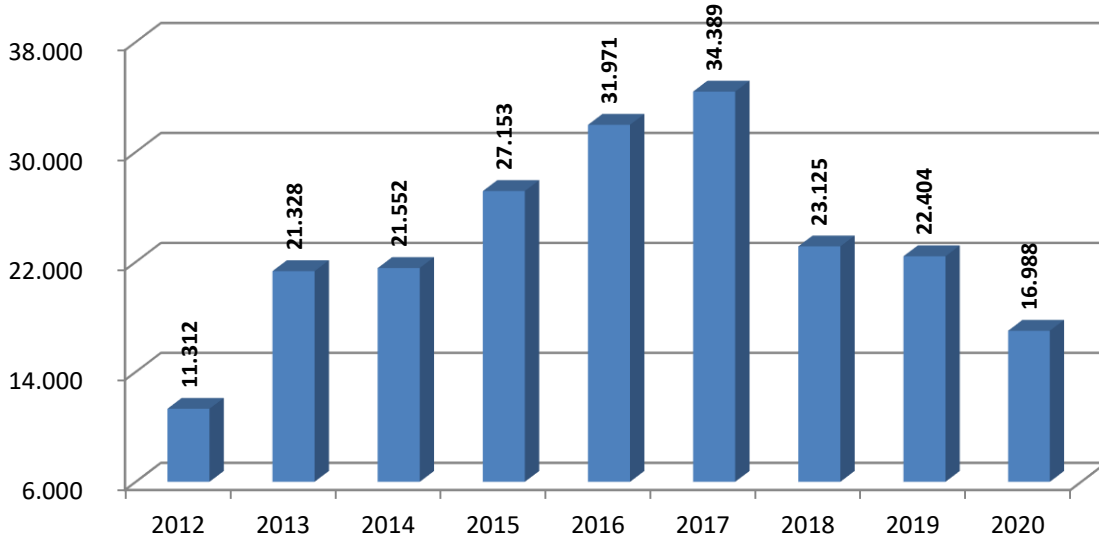
Tablo 18. 2020 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler, Hatay

Meslek	Açık İş Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	3.546
Satış Danışmanı / Uzmanı	371
Makine Bakımcı	369
Şoför-Yük Taşıma	362
Ön Muhasebeci	260
Temizlik Görevlisi	231
Garson (Servis Elemanı)	151
Hemşire	103
Büro Memuru (Genel)	103
Reyon Görevlisi	95

Kaynak: İŞKUR, Hatay İşgücü Piyasa Araştırması 2020

Açık işler içinde ilk sırada 3.546 açık iş ile beden işçisi (genel) mesleği bulunmaktadır. Toplam açık iş sayısı içerisinde bu mesleğin payı %35,8 seviyesindedir. Bu mesleği satış danışmanı/uzmanı ve makine bakımcı meslekleri takip etmektedir.

Şekil 6. Yıllar İtibariyle Kahramanmaraş İli Açık İş Sayıları

Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

2020 yılında Kahramanmaraş ilindeki işverenler tarafından 16.988 açık iş ilanı İŞKUR'a ulaşmıştır. Hatay iline kıyasla daha düşük nüfus ve kayıtlı çalışan olmasına rağmen, açık iş sayılarında Kahramanmaraş'ın rakamlarının daha yüksek olması ilgi çekicidir.

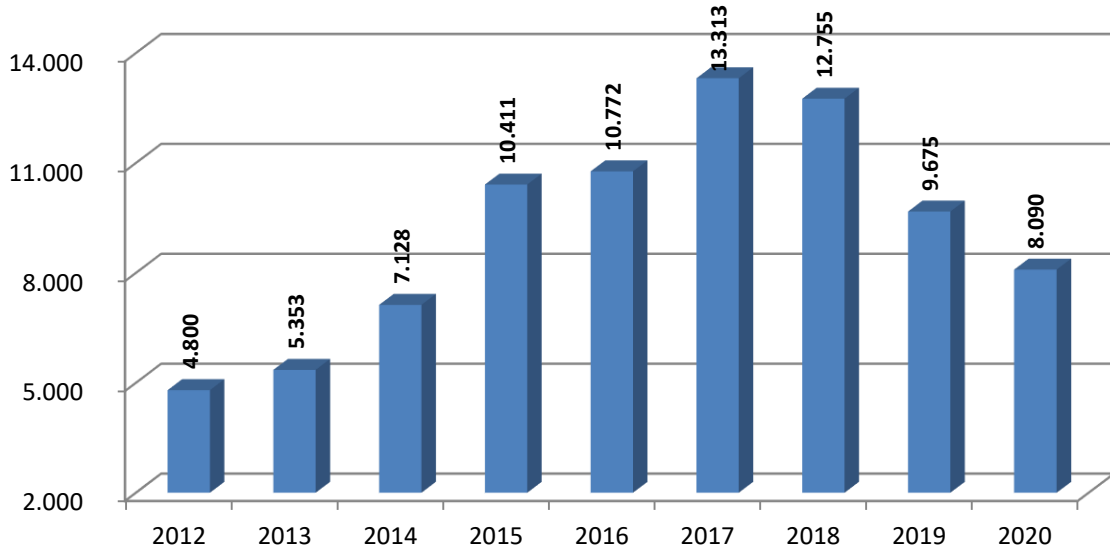
Tablo 19. 2020 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler, Kahramanmaraş

Meslek	Açık İş Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	8.820
İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)	738
Medikal Maske İmal İşçisi	473
Örgü Makinası Operatörü	326
Open End Makinesi Operatörü	223
Satış Danışmanı / Uzmanı	216
Paketleme İşçisi	163
Konfeksiyon İşçisi	149
Elektrikçi (Genel)	148
Şoför-Yük Taşıma	128

Kaynak: İŞKUR, Kahramanmaraş İşgücü Piyasa Araştırması 2020

Açık işler içinde ilk sırada 8.820 açık iş ile beden işçisi (genel) mesleği bulunmaktadır. Toplam açık iş sayısı içerisinde bu mesleğin payı %51,9 seviyesindedir. Bu mesleği iplik eğirme operatörü (ring/vater/vargel) ve medikal maske imal işçisi meslekleri takip etmektedir.

Şekil 7. Yıllar İtibariyle Osmaniye İli Açık İş Sayıları

Kaynak: İŞKUR, İstatistik Yıllığı 2020

Osmaniye ilindeki işverenler tarafından 2020 yılında 8.090 açık iş ilanı İŞKUR'a ulaşmıştır. TR63 Bölgesi'ndeki her üç ilde de 2017 yılında en yüksek rakama ulaşılmış sonraki yıllarda ise düşüşler gözlenmiştir.

Tablo 20. 2020 Yılında Açık İş Sayısı En Yüksek Olan Meslekler, Osmaniye

Meslek	Açık İş Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	1.358
Beden İşçisi (İnşaat)	354
Elektrikçi (Genel)	337
Akrilik İplik Üretim İşçisi	286
Temizlik Görevlisi	280
Satış Danışmanı / Uzmanı	253
Tır-Çekici Şoförü	247
İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)	209
Dokuma Konfeksiyon Makineci	203
Et Ve Et Ürünleri İşlemecisi	150

Kaynak: İŞKUR, Kahramanmaraş İşgücü Piyasa Araştırması 2020

Bu sayının içinde, ilk sırada 1.358 açık iş ile beden işçisi (genel) mesleği bulunmaktadır. Toplam açık iş sayısı içerisinde bu mesleğin payı %16,8 seviyesindedir. Bu mesleği beden işçisi (inşaat) ve elektrikçi (genel) meslekleri takip etmektedir.

İşbaşı Eğitim Programı

İşsizliğin en önemli nedenlerinden biri; mevcut açık işler için talep edilen iş tecrübesinin iş arayan kişilerde yeterli seviyede bulunmamasıdır. İşbaşı eğitim programları; Kuruma kayıtlı işsizlerin mesleki deneyim ve tecrübe edinmeleri, teorik eğitimini aldıkları mesleklerde uygulamayı görmeleri ve çalışma ortamına uyumunun sağlanması amacıyla düzenlenen programlardır. Bununla birlikte nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlere, işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemleyerek ve

eğitim vererek iş arayanlar hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma ve işe alma konusunda isabetli karar verme imkânı sunmaktır.

İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen işbaşı eğitim programları, bilişim ve imalat sektörlerindeki işyeri ve mesleklerde en fazla 6 ay, muhabirlik ile ilgili mesleklerde en fazla 9 ay, diğer sektörlerde 3 ay uygulanmaktadır. Bu süre içerisinde katılımcılara günlük 108,68 TL ödeme yapılmaktadır.

Tablo 21. Yıllar İtibariyle İşbaşı Eğitim Programı Yararlanıcı Sayıları

Yıllar	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
2012	901	256	228
2013	1.909	700	514
2014	1.792	887	428
2015	2.774	2.365	1.409
2016	2.467	3.068	1.244
2017	2.892	5.524	2.927
2018	2.577	4.057	3.755
2019	3.058	5.267	3.968
2020	2.857	4.000	3.440

Kaynak: İŞKUR, İşgücü Piyasa Araştırması 2020

2020 yılında covid-19 salgınına rağmen Hatay'da 1.057, Kahramanmaraş'ta 1.149, Osmaniye'de 890 işbaşı eğitim programı düzenlenmiş olup toplam sırasıyla 2.857, 4.000 ve 3.440 kişi işbaşı eğitim programlarına katılmıştır. Toplam katılımcıların içinde kadınların payı yaklaşık %38 iken erkeklerin payı ise yüzde 62 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 22. Hatay İli İşbaşı Eğitim Programları (Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek, 2020)

Meslek	İEP Yararlanıcı Sayısı
Filtre imal işçisi	1.358
Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar)	354
Kasiyer	337
Büro Memuru (Genel)	286
Hemşire	280
Satış Danışmanı / Uzmanı	253
Ön Muhasebeci	247
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	209
Çelik Yapılandırıcı	203
Dokuma Konfeksiyon Makineci	150

Kaynak: İŞKUR, Hatay İşgücü Piyasa Araştırması 2020

2020 yılında açılan ve Hatay ilinde yararlanıcı sayısı en fazla olan işbaşı eğitim programları filtre imal işçisi, perakende satış elemanı (tezgahtar) ve kasiyer mesleklerinde düzenlenmiştir.

Tablo 23. Kahramanmaraş İli İşbaşı Eğitim Programları (Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek, 2020)

Meslek	İEP Yararlanıcı Sayısı
İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)	406
Konfeksiyon İşçisi	323
Diğer İplik İşçileri Ve Sarıcıları	220
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	180
Satış Danışmanı / Uzmanı	172
Paketleme İşçisi	160
Örgü Makinası Operatörü	125
Dondurma Üretim Elemanı	90
Diğer Fırıncılar, Pastacılar Ve Şekerleme İmalat İşçileri	83
Büro Memuru (Genel)	82

Kaynak: İŞKUR, Kahramanmaraş İşgücü Piyasa Araştırması 2020

2020 yılında açılan ve Kahramanmaraş ilinde yararlanıcı sayısı en fazla olan işbaşı eğitim programları iplik eğirme operatörü (ring/vater/vargel), konfeksiyon işçisi ve diğer iplik işçileri ve sarıcıları mesleklerinde düzenlenmiştir.

Tablo 24. Osmaniye İli İşbaşı Eğitim Programları (Yararlanıcı Sayısına Göre İlk 10 Meslek, 2020)

Meslek	İEP Yararlanıcı Sayısı
Et Ve Et Ürünleri İşlemecisi	347
İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)	212
Akrilik İplik Üretim İşçisi	176
Ön İplik Operatörü	158
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	141
Dokuma Konfeksiyon Makineci	132
Büro İşçisi	117
Satış Danışmanı / Uzmanı	106
Paketleme İşçisi	105
Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar)	104

Kaynak: İŞKUR, Osmaniye İşgücü Piyasa Araştırması 2020

2020 yılında açılan ve Osmaniye ilinde yararlanıcı sayısı en fazla olan işbaşı eğitim programları et ve et ürünleri işlemecisi, iplik eğirme operatörü (ring/vater/vargel) ve akrilik iplik üretim işçisi mesleklerinde düzenlenmiştir.

Tablo 25. İşverenlerin Açık İşlerde Talep Ettiği Becerilerin Öncelik Sıralaması (2020)

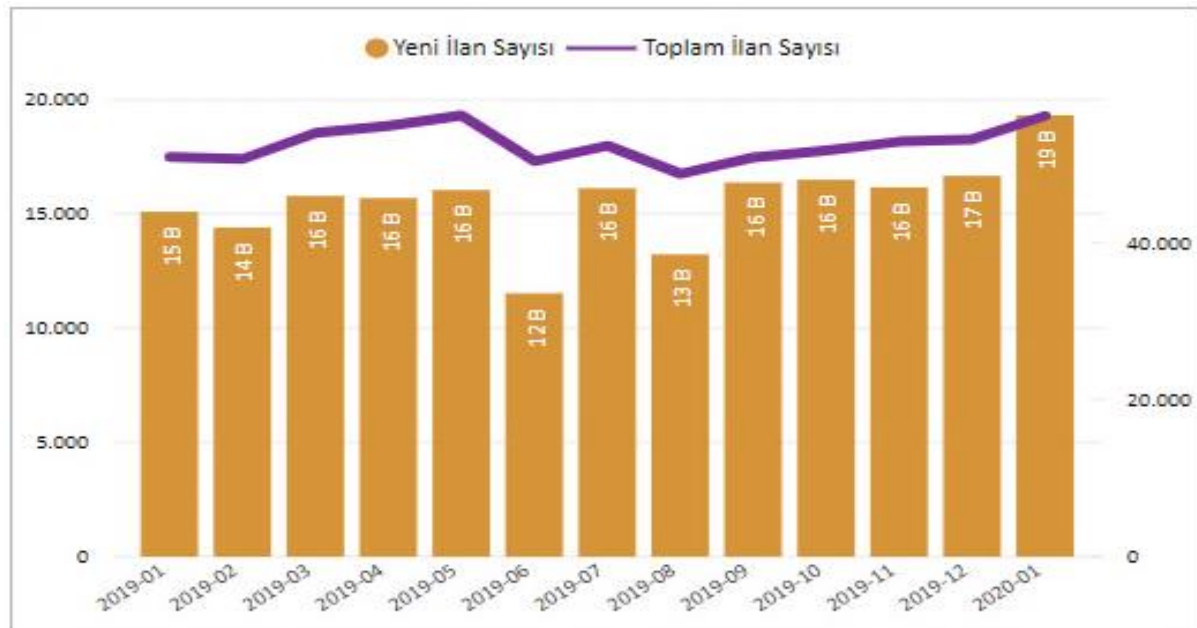
Beceriler	Hatay Öncelik Sırası	Kahramanmaraş Öncelik Sırası	Osmaniye Öncelik Sırası
İş Tecrübesi	1	4	4
Yeterli Mesleki ve Teknik Bilgi	2	1	2
Takım Çalışması	3	2	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	5	7
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	5	3	1
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	6	6	6
Analitik Düşünebilme	7	9	5
Bilgisayar Kullanımı	8	7	9
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	9	8	8
Yabancı Dil	10	10	10

Kaynak: İŞKUR, İşgücü Piyasa Araştırması 2020

TR63 Bölgesi illerinde açık işler için talep edilen beceriler incelendiğinde yakın sonuçlar çıktığı söylenebilir. “Yeterli mesleki ve teknik bilgi” ile “takım çalışması” bölge illerinin tamamında ilk üç sırada yer almaktadır. İş tecrübesi Hatay için ilk sırada yer alırken Kahramanmaraş ve Osmaniye’de dördüncü, “fiziki ve bedensel yeterlilik” Osmaniye’de ilk, Kahramanmaraş’ta üçüncü, Hatay’da beşinci sırada yer almaktadır.

Kariyer.net İstihdam Endeksi Verileri

Bir online istihdam platformu olan kariyer.net 2013-2020 yılları arasında düzenli olarak istihdam endeksi yayınlamıştır. Firma web sitesindeki bilgilere göre aday veri tabanında 25 milyon özgeçmiş bulunmaktadır. Ayrıca 100 binin üye üzerinde firmanın, platform üzerinde verdiği ilanlar ile işgücü aradığı belirtilmektedir. İşgücü talebi gibi sınırlı veri bulunan bir alanda temsil gücü oldukça yüksek bir çalışma olması nedeniyle buradaki verilerin incelenmesi faydalı olacaktır.

Şekil 8. Yeni İş İlanı Sayısı

Kaynak: kariyer.net, İstihdam endeksi 2020-01

2020 yılı Ocak ayında Türkiye’de yayınlanan yeni iş ilanı sayısı bir önceki aya göre %16, bir önceki yıla göre %28 oranında artış göstermiştir.

Tablo 26. 2020 Yılı Ocak Ayında En Çok İlan Yayınlayan Sektörler

Sektör	Başvuru Yapılan Yeni İlan Sayısı	Aylık Değişim	Yıllık Değişim
Tekstil	5.189	%-1	%7
Bilişim	5.154	%2	%7
Endüstriyel Ürünler Üretimi	4.221	%5	%8
Sağlık	4.173	%8	%8
Hizmet	3.837	%3	%-4
Turizm	3.359	%21	%7
Perakende Ticaret	3.060	%4	%80
Yapı	2.999	%1	%-1
Otomotiv	2.979	%10	%17

Kaynak: kariyer.net, İstihdam endeksi 2020-01

İstihdam Endeksi 2020 yılı Ocak ayı verilerine göre, istihdam piyasasında yaşanan hareketlilik hemen hemen tüm sektörler olumlu yansıtmaktadır. Ocak ayında en fazla iş ilanın yayımlandığı sektör 5.189 ilanla tekstil olmuştur. Tekstil sektörünü sırasıyla bilişim (5.154), endüstriyel ürünler üretimi (4.221) ve sağlık (4.173) sektörleri takip etmektedir.

Tablo 27. 2020 Yılı Ocak Ayında En Çok Artış Görülen Sektörler ve Pozisyonlar

Sektör	Aylık Değişim	Pozisyonlar
Turizm	%21	Resepsiyon Görevlisi, Garson ve Barista
Otomotiv	%10	Satış Danışmanı, Servis Danışmanı, Ar-Ge Mühendisi
Finans	%9	Müşteri Temsilcisi, Satış Uzman Yardımcısı, Saha Satış Temsilcisi
Sağlık	%8	Hemşire, Tıbbi Satış Mümessili, Estetisyen

Kaynak: kariyer.net, İstihdam endeksi 2020-01

Ocak ayı içerisinde yayınladıkları iş ilanlarında, bir önceki aya göre en çok artış görülen sektörler sırasıyla; turizm (+%21), otomotiv (+%10), finans (+%9) ve sağlık (+%8) sektörleri oldu. Bu sektörlerin en çok iş ilanı yayınladıkları pozisyonlar Tablo 27’de görülmektedir.

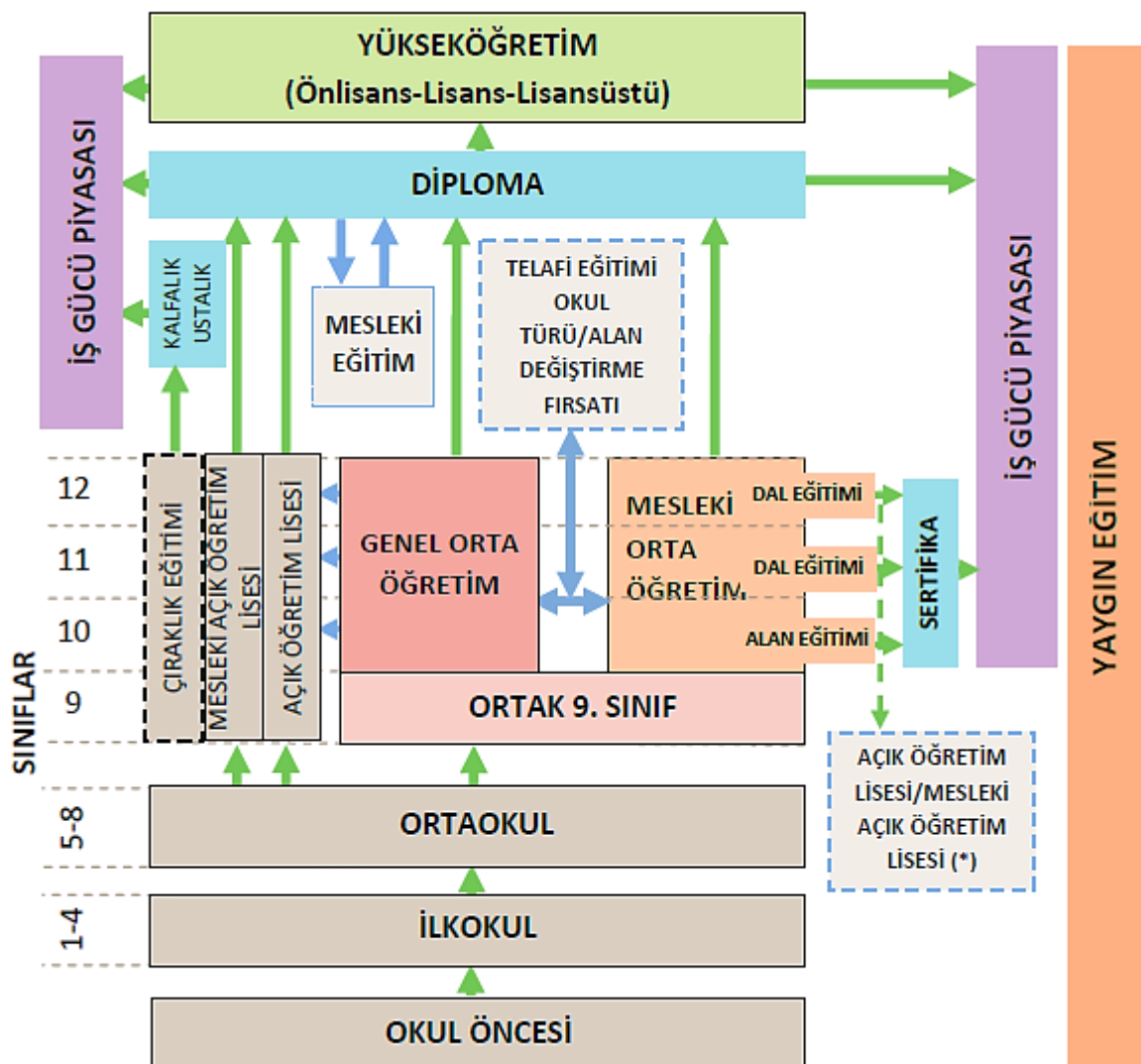
3. TR63 BÖLGESİ İLLERİNDE İŞGÜCÜ ARZI İLE İŞGÜCÜ TALEBİNİN ANALİZİ

Bu bölümde ilk önce ülkemizdeki mesleki eğitim sisteminin yapısı anlatılmıştır. Daha sonra İŞKUR tarafından il bazında her yıl yayınlanan işgücü piyasa araştırması içerisinde yer alan “temininde güçlük çekilen meslekler” özelinde, bu meslek sahiplerinin hangi bölümlerden mezun olması gerektiği ve ildeki mesleki eğitim kurumlarının kapasite olarak ihtiyacı karşılayıp karşılayamadığı konusu incelenmiştir.

3.1 Mesleki Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türkiye’de eğitim sistemi; okulöncesi, ilköğretim (ilkokul ve ortaokul), ortaöğretim ve yükseköğretim olarak temelde beş kademedan oluşmaktadır. Okulöncesi ile yükseköğretim kademeleri zorunlu olmayıp on iki yıllık zorunlu kademeli eğitim; birinci kademe dört yıl süreli ilkokul (1, 2, 3 ve 4. sınıf), ikinci kademe dört yıl süreli ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe dört yıl süreli lise (9, 10, 11 ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir (Şekil 9).

Şekil 9. Türkiye'de Eğitim Sistemi

Kaynak: Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)

Birinci kademeyi tamamlayan öğrenciler ortaokula veya imam hatip ortaokuluna devam ederler. 2013-2014 Eğitim öğretim yılında başlayan uygulamaya göre ikinci kademedede öğrenciler 6, 7 ve 8 inci sınıf yılsonu başarı puanları ile 8 inci sınıfta yapılan altı temel dersi içeren Liselere Geçiş Sistemi (LGS) sınavının ağırlıklandırılmış ortak sınav puanı doğrultusunda ortaöğretime devam edeceklerdir.

Örgün mesleki ve teknik eğitimde 9.sınıf, Anadolu sağlık meslek liseleri dışındaki okul türlerinde ortaktır. 9. sınıfı bitiren öğrenciler alan tercihi yaparlar. Meslek lisesi ve teknik liselerin 10. sınıf öğrencileri meslek alanlarında, 11. ve 12. sınıf öğrencileri ise öğrenim gördükleri alanın tercih ettikleri dalında eğitimlerine devam ederler.

Yaygın eğitim sisteminde çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitiminden sorumlu kurum mesleki eğitim merkezleridir. 2012 yılında on iki yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmesi ile birlikte çıraklık programına devam etmek isteyen öğrenciler, ortaokulu bitirdikten sonra Açık Öğretim Lisesi veya Mesleki Açık Öğretim Lisesi programına kaydolmak zorundadırlar. Çıraklık eğitimi sonunda kalfalık sınavından başarılı olanlar kalfalık belgesi almaktadırlar. Kalfalık yeterliğini kazanmış olanların mesleki yönden gelişmelerini ve bağımsız iş yeri açabilmelerini temin için gerekli yeterlikleri kazandırmak amacıyla Bakanlıkça ustalık eğitimi kursları düzenlenmektedir. Kalfalık yeterliğini kazanmış olup mesleklerinde en az beş yıl çalışmış olanlar ustalık sınavlarına doğrudan katılabilmektedirler. Bu sınavlarda başarılı olanlara ustalık belgesi verilmektedir.

Ortaöğretim seviyesinden mezun olan öğrenciler işgücüne katılabilmekte, önlisans programlarına ek puan alarak sınav ile geçiş yapabilmekte veya Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) sonuçlarına göre bir üst öğrenime devam edebilmektedirler.⁶

3.2 MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı 4 Nisan 2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilerek 6645 sayılı kanun numarası ile yasalasmıştır. Kanun 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanununda da önemli değişiklikler yapmıştır.

Bu değişikliklerin en önemlilerinden biri şüphesiz çalışma ve iş dünyasını yakından ilgilendiren belge zorunluluğu getirilen meslekler olmuştur. Kanuna göre; “Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerden olup, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından standardı yayımlanan ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak tebliğlerde belirtilen mesleklerde, tebliğlerin yayım tarihinden itibaren on iki ay sonra Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanununda düzenlenen esaslara göre Mesleki Yeterlilik Belgesine sahip olmayan kişiler çalıştırılmayacaktır.”

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 25/05/2015 tarihinde yayımlamış olduğu ilk tebliğ ile 40 meslekte, 24/03/2016 tarihinde yayımlamış olduğu ikinci tebliğ ile 8 meslekte, 26/09/2017 tarihinde yayımlamış olduğu üçüncü tebliğ ile 33 meslekte, 11/11/2018 tarihinde yayımlamış olduğu dördüncü tebliğ ile 36 meslekte, 03/10/2019 tarihinde yayımlamış olduğu beşinci tebliğ ile 26 meslekte ve 9/4/2021 tarihinde yayımlamış olduğu altıncı tebliğde ise 40 meslekte olmak üzere toplam 183 meslekte belge zorunluluğu bulunmaktadır. Altıncı tebliğ ile 40 meslekte tebliğin yayım tarihinden itibaren on iki ay sonra (09/04/2022 tarihinden itibaren) MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi olmayan kişiler çalıştırılmayacaktır.

⁶ Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018), Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, Ankara

MYK Mesleki Yeterlilik Belgeleri sayesinde;

- İşverenler mesleki yeterliliklerinden emin oldukları kişileri istihdam edebilmektedir.
- Nitelikli işgücüne kavuşan çalışma hayatındaki iş kazaları ve meslek hastalıklarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.
- İşverenlerin iş kazalarına ve meslek hastalıklarına bağlı oluşacak işgücü, zaman ve malzeme kayıpları ile hukuki ve sigorta yükümlülüklerine karşı korunması sağlanmaktadır.
- Üretimde ve hizmette verimlilik ve etkinlik sağlanarak rekabet gücü artırılmaktadır.
- İşverenler teşviklerden yararlanmakta ve kanuni cezalara karşı korunmaktadırlar.
- Belge sahipleri istihdamda ve mesleki kariyerlerinde bir adım önde olmaktadır.
- Uluslararası akreditasyona sahip bir belgeye kavuşan bireyler için sınırlar kalkmakta ve işgücünün serbest dolaşımına olanak sağlanmaktadır.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre ustalık belgesi almış olanlar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı meslekî ve teknik eğitim okullarından ve üniversitelerin meslekî ve teknik eğitim veren okul ve bölümlerinden mezun olup, diplomalarında veya ustalık belgelerinde belirtilen bölüm, alan ve dallarda çalıştırılanlar için MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi şartı aranmaz.⁷

3.3 TR63 Bölgesi'nde Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

İŞKUR tarafından her yıl düzenli olarak yapılan İşgücü Piyasa Araştırması kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bu mesleklerde eleman temininde güçlük çekilmesinin nedenleri sorulmaktadır.

Türkiye genelinde görüşme yapılan 11.459 işletmenin %12,9'u son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektiğini belirtirken, Hatay ilinde ise bu oran %8,9, Kahramanmaraş'ta %10,5 Osmaniye'de %15,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Hatay ilinde eleman temininde güçlük çekilen ilk on meslek şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Hemşire
2. Minibüs Şoförü
3. Mobilya Döşeme İşçisi
4. Beton Transmikser Operatörü
5. Şoför (Yük Taşıma)
6. Ebe-Hemşire
7. Ayakkabı İmalatçısı
8. Ahşap Mobilya İmalat Ustası
9. Makine Bakımcı
10. Diğer Uzman Tıp Doktorları

Hatay ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada 41 kişi ile hemşire mesleği yer almaktadır. Bu mesleğin ardından sırasıyla 33 kişi ile minibüs şoförü ve 22 kişi ile mobilya döşeme işçisi meslekleri gelmektedir. Mobilya döşeme işçisi, şoför-yük taşıma gibi mesleklerin hem son bir yıl içinde

⁷ www.myk.gov.tr

temininde güçlük çekilmesi hem de açık işi en çok olan meslekler arasında yer alması, ilin istihdam politikalarına yön vermesi adına önemli bir bilgidir.

Tablo 28. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri (Hatay, 2020)

Nedenler	Oran
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	%90,0
Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	%81,9
Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	%81,2
Talep edilen ücretin yüksek olması	%40,1
Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	%20,7
Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması	%13,3
İşin belirli süreli mevsimlik/ geçici olması	%10,7
Vardiyalı çalışma olması	%0,6

Kaynak: İŞKUR, Hatay İşgücü Piyasa Araştırması 2020

Hatay ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada “yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması” yer almaktadır. Türkiye geneli işletmeler için nedenleri dağılımında ilk sırada “gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması” yer almaktadır. Bu nedeni sırasıyla “Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması” ve “Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması” takip etmektedir.

Kahramanmaraş ilinde eleman temininde güçlük çekilen ilk on meslek şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Beden İşçisi (Genel)
2. Boyahane Tesis Takip İşçisi
3. Makineci (Dikiş)
4. Boyama Makinesi Operatörü-Tekstil
5. Diğer Örgücüler Ve Örgü Tezgâh Ayarçıları
6. Open End Makinesi Operatörü
7. Örgü Makinası Operatörü
8. Silindir Makinesi Metal Eğme Bükme Tezgâhı Operatörü
9. Eksantrik Pres Tezgâhı Operatörü
10. Plastik Mamuller İmal İşçisi

Kahramanmaraş ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada beden işçisi (genel) mesleği yer almaktadır. Bu mesleğin ardından sırasıyla boyahane tesis takip işçisi ve makineci (dikiş) meslekleri gelmektedir. Makineci (dikiş), diğer örgücüler ve örgü tezgah ayarçıları gibi mesleklerin aynı zamanda açık işi en çok olan meslekler arasında yer almaktadır. İlde tekstil sektörünün ağırlığı araştırma sonuçlarına da yansımaktadır.

Tablo 29. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri (Kahramanmaraş, 2020)

Nedenler	Oran
Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	%93,9
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	%93,3
Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	%82,2
Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	%24,2
Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması	%19,2
Talep edilen ücretin yüksek olması	%17,8
Vardiyalı çalışma olması	%7,2
İşin belirli süreli mevsimlik/ geçici olması	%7,2

Kaynak: İŞKUR, Kahramanmaraş İşgücü Piyasa Araştırması 2020

Kahramanmaraş ilinde eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Türkiye geneli ile paralel olarak “gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması” yer almaktadır. Bu nedeni sırasıyla “Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması” ve “Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması” takip etmektedir.

Osmaniye ilinde eleman temininde güçlük çekilen ilk on meslek şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Dikiş Kaynak Makinesi İşçisi
2. İnşaat Elemanları Kalıpcısı (Elle)
3. Yabancı Dil Öğretmeni-Ortaöğretim
4. Endüstriyel Ve Yapısal Çelik Konstrüksiyon İşçisi
5. İnşaat Kalıpcısı (Ahşap)
6. Plastik Enjeksiyon Sorumlusu
7. Çelik Kaynakçısı
8. İnşaat Ustası
9. Cnc Torna Tezgâhı Operatörü
10. Kasap (Et Hazırlayıcı)

Osmaniye ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada dikiş kaynak makinesi işçisi mesleği yer almaktadır. Bu mesleğin ardından sırasıyla İnşaat Elemanları kalıpcısı (elle) yabancı dil öğretmeni-ortaöğretim meslekleri gelmektedir. İnşaat ustası, Cnc torna tezgâhı operatörü aynı zamanda açık işi en çok olan meslekler arasında yer almaktadır.

Tablo 30. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri (Osmaniye, 2020)

Nedenler	Oran
Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	%96,9
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	%90,3
Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	%87,2
Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	%46,9
Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması	%24,0
Talep edilen ücretin yüksek olması	%20,4
Vardiyalı çalışma olması	%16,3
İşin belirli süreli mevsimlik/ geçici olması	%8,7

Kaynak: İŞKUR, Osmaniye İşgücü Piyasa Araştırması 2020

Osmaniye ilinde eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada “bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması” yer almaktadır.

TR63 Bölgesi’nde işverenler tarafından eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk üç sıradaki nedenin Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illeri için ortak olduğu görülmektedir.

3.4 Mesleki Eğitim Alanı ile Ulusal Meslek Sınıflamasının Karşılaştırılması

Bu bölümde İŞKUR’un hazırladığı işgücü piyasa araştırma raporunda tespit edilen, temininde güçlük çekilen mesleklerin TR63 Bölge illerindeki işgücü mevcudiyeti tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öncelikle meslek sahibinin alması gereken eğitim alanı tespit edilmiş sonra bu eğitim alanında öğrenim gören öğrenci sayısı araştırılmıştır. Literatürdeki çalışmalardan faydalananak ilgili alanlardan mezun olanların kendi alanı ile ilgili çalışma yüzdeleri hesaba katılarak ildeki meslek elemanı kapasitesi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın mesleki analiz sıralaması Hatay ilinde temininde güçlük çekilen meslekler ile başlamakta, Kahramanmaraş ile devam etmekte ve Osmaniye ili ile son bulmaktadır.

Tablo 31. Hatay İli Ortaöğretimde Sağlık Hizmetleri Alanı Hemşire Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	EBE-HEMŞİRELİK
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Sağlık Hizmetleri
Sağlık Hizmetleri Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/’21)	3.574
Sağlık Hizmetleri Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/’21)	818
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Hatay, 2020/’21)	131
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar	74
İldeki Hemşire Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	3.443
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Hayır
Açıklama: Ülkemizde hemşire olmak için 4 yıllık eğitim veren fakültelerden mezun olmak gerekmektedir. Sağlık meslek lisesi mezunları ebe yardımcılığı, hemşire yardımcılığı ve sağlık hizmeti veren kurumlarda iş fırsatı yakalayabilir.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, MEB Eğitim İstatistikleri, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

2021 yılı itibari ile Hatay’da 818 öğrenci sağlık hizmetleri alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12’de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 131 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 74 mezun bulunmaktadır.

Sağlık Hizmetleri Alanı Hakkında Bilgiler

Hastanın beslenmesini sağlama, bilgisayar ofis programlarını kullanma, sağlık hizmetlerinde etkili iletişim kurma, insan vücudunun anatomi ve fizyolojisini tanıma, mesleki hak ve sorumluluklar doğrultusunda çalışma, hastanın tıbbi bakımını destekleme, hastanın kişisel bakımını yapma, hasta/yaralıya ilk yardım uygulama, aseptik tekniklere uygun çalışma, enfeksiyon hastalıklarına karşı önlem alma, doğum öncesi izlem ve doğuma yardımcı olma, kadın hastalıkları ve aile planlaması hizmetlerinde yardımcı olma, yeni doğan ve çocuk sağlığını koruma, özel bakım uygulamaları yapma,

mesleki temel uygulamaları yürütme ile ilgili bilgi, becerileri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

- 1- Ebe Yardımcılığı
- 2- Hemşire Yardımcılığı
- 3- Sağlık Bakım Teknisyenliği

Eğitim ve Kariyer İmkanları

Meslek liselerinin Sağlık Hizmetleri alanından mezun olanlar, “Yükseköğretim Kurumları Sınavında” (YKS) başarılı ise lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili programlarına devam edebilirler veya bu alana en yakın programların uygulandığı meslek yüksekokuluna ek puanları ile yerleşebileceklerdir.

Kamu-özel ayrımı olmaksızın hastaların bulunduğu ve sağlık hizmeti veren, tüm işletmelerde, huzurevlerinde, fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde, evde bakım hizmetleri veren işletmelerde, görüntüleme ve tıbbi laboratuvar merkezlerinde çalışabilirler.

Sağlık Hizmetleri Alanına Yakın Önlisans Programları

1. İş Sağlığı ve Güvenliği
2. İş ve Uğraşı Terapisi
3. Otopsi Yardımcılığı
4. Perfüzyon Teknikleri
5. Sağlık Kurumları İşletmeciliği
6. Sivil Savunma ve İtfaiyecilik
7. Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama
8. Diyaliz
9. Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon
10. Evde Hasta Bakımı
11. Fizyoterapi
12. Laborant ve Veteriner Sağlık
13. Laboratuvar Teknolojisi
14. Patoloji Laboratuvar Teknikeri
15. Sağlık Kurumları İşletmeciliği
16. Yaşlı Bakımı
17. Tıbbi Laboratuvar Teknikleri
18. Ağız ve Diş Sağlığı
19. Odyometri
20. Podoloji
21. Acil Durum ve Afet Yönetimi
22. Ameliyathane Hizmetleri
23. Elektronörofizyoloji

Sağlık Hizmetleri Alanına Yakın Lisans Programları

1. Acil Yardım ve Afet Yönetimi
2. Sağlık Kurumları Yöneticiliği
3. Sağlık Kurumları İşletmeciliği
4. Sağlık Yönetimi
5. İş Sağlığı ve Güvenliği
6. Hemşirelik
7. Ebelik

Hatay işgücü piyasası raporu kapsamında görüşme yapılan işverenlerin, temininde güçlük çektikleri hemşire ve ebe-hemşire pozisyonu için en önemli adaylar lisans eğitime devam eden 131 kişi ile iş hayatına atılmayı düşünen 74 kişidir.

Hatay ilinde 4 yıllık eğitim veren hemşirelik bölümü mevcuttur. Bu bölüm 2020 yılında 118 mezun vermiştir. Bu kişiler dışında çalışacak işgücünün farklı illerden, cazip imkânlar ile transfer edilmesi gerekecektir.

Tablo 32. Hatay İli Ortaöğretimde Mobilya Alanı İşçi Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ, AHŞAP MOBİLYA İMALAT USTASI
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı
Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/'21)	1.207
Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/'21)	276
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Hatay, 2020/'21)	44
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Hatay, 2020/'21)	25
Hatay Mobilya ve İç Mekan Tasarımı Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	6.825
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Hayır
Açıklama: Ülkemizde mobilya ve iç mekan tasarımı bölümünden mezun olanlar yine aynı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Önlisans mezunları DGS (Dikey Geçiş Sınavı) ile 4 yıllık bölümler olan mimarlık, iç mimarlık, el sanatları gibi bölümlere geçiş yapabilirler	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, MEB Eğitim İstatistikleri, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

2021 yılı itibarı ile Hatay'da 276 öğrenci mobilya ve iç mekân tasarımı alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12'de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 44 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 25 mezun bulunmaktadır.

Mobilya Ve İç Mekân Tasarımı Alanı Hakkında Bilgiler

Mobilya ve İç Mekân Tasarımı alanı; iç mekân yerleşimlerini planlama ve bilgisayarla çizme, iç mekân ve mobilya elemanlarının üretimini yapma, mobilya süslemelerinden oyma, tornalama ve kakma yapma, mobilya iskeleti ve döşemesi yapma, ahşap doğrama üretimi yapma yeterlikleri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretimin verildiği alandır.

Ahşap işlevsel değerleri ile mekânların (estetik değeriyle de yaşadığımız ve çalıştığımız mekânların) kullanışlı, sıcak, sevimli ve renkli bir ortam hâline gelmesini sağlar. Bu alan, sanatı ve tekniği birleştirerek ürünü ortaya çıkarır. Söz konusu ürünler ortaya çıkarılırken ahşap ve ahşap ürünlerinin yanı sıra boya, vernik, cam, plastik, çelik ve metal gibi gereçler de kullanılmaktadır.

Türkiye’de bu sektör hızla gelişmekte ve büyümektedir. Ülkemizde küçük ve orta ölçekli işletmeler giderek şirketleşmekte ve bu alanda ciddi miktarda elemana ihtiyaç duyulmaktadır.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. Mobilya ve İç Mekân Ressamlığı
2. İç Mekân ve Mobilya Teknolojisi
3. Mobilya Süsleme Sanatları
4. Mobilya İskeleti ve Döşemesi
5. Ahşap Doğrama Teknolojisi

Eğitim ve Kariyer İmkânları

Meslek lisesinden sonra “Yükseköğretim Kurumları Sınavında” (YKS) başarılı olanlar, lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerine devam edebilirler. Ayrıca Mezun olan öğrencilerin ek puanları ile yerleşebilecekleri ön lisans programları da mevcuttur.

Eğitimini tamamlayarak iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazanan meslek elemanları, mobilya ve iç mekân tasarımı ile ilgili işletmelerde kariyer yapabilirler.

Bu mesleklerdeki elemanlar mobilya fabrikalarında, kendi atölyelerinde, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışabilirler. Bulundukları işletmelerde çalışanlarla iş birliği ve uyum içerisinde üretim yaparlar. Hareketli ve sabit mobilyaları tasarlayarak imal eder, iç ve dış mekânların dekorasyonunu yaparlar. Ağacın kokusunu, rengini, desenini ve sıcaklığını hissederler. Çalışma ortamında iş güvenliği kurallarına uygun davranmalıdırlar.

Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Endüstri Ürünleri Tasarımı
2. Eser Koruma
3. Görsel İletişim
4. İç Mekân Tasarımı
5. Mimari Dekoratif Sanatlar
6. Mimari Restorasyon
7. Mobilya ve Dekorasyon
8. Ormancılık ve Orman Ürünleri
9. Oto Boya ve Karoseri

Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Alanına Yakın Lisans Programları

1. Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği
2. Mobilya Üretimi ve İç Mekân Tasarımı
3. Restorasyon ve Konservasyon

Hatay işgücü piyasası raporu kapsamında görüşme yapılan işverenlerin, temininde güçlük çektikleri mobilya döşeme işçisi pozisyonu için en önemli adaylar ön lisans ve lisans eğitime devam eden 44 kişi ile iş hayatına atılmayı düşünen 25 kişidir. Hatay ilinde ilgili bölümde yüksekokul(mobilya ve dekorasyon bölümü, ormancılık ve orman ürünleri) eğitimi verilmemektedir. İlde ağaç ürünleri ve mobilya sektörü büyüklüğü ve kapasitesi düşünüldüğünde, mezun sayısının işgücü ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğu sonucuna ulaşılabılır. İhtiyaç duyulan işgücünün farklı illerden, cazip imkânlar ile transfer edilmesi gerekmekte ya da mesleki eğitim işyeri tarafından sağlanmalıdır.

Tablo 33. Hatay İli Ortaöğretimde Ayakkabı Alanı İmalat İşçisi Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	AYAKKABI İMALATÇISI
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi
Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/'21)	-
Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/'21)	-
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Hatay, 2020/'21)	-
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar	-
Ayakkabı Sektörü İmalatçı Sayısı (GİB, Hatay, 2020)	155
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Hayır
Açıklama: Ülkemizde ayakkabı ve saraciye teknolojisi bölümünden mezun olanlar ayakkabı tasarım ve üretim, deri konfeksiyon, deri teknolojisi bölümlerinden önlisans eğitimi alabilir. Önlisans mezunları DGS ile 4 yıllık eğitim alabilirler.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, GİB

2021 yılı itibari ile Hatay ilinde ayakkabı ve saraciye teknolojisi bölümünde öğrenci bulunmamaktadır. Geçmiş yıllarda meslek liselerinde eğitimi verilen bu bölüm, talep yetersizliği ve öğrenci sayısının düşmesi nedeniyle kapanmıştır.

Ayakkabı Ve Saraciye Teknolojisi Alanı Hakkında Bilgiler

Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi alanı altında yer alan Ayakkabı Modelistliği, Ayakkabı Üretimi, Saraciye Modelistliği ve Saraciye Üretimi dallarının yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır.

Ayakkabıcılık; deri, tekstil, metal ve plastik gibi birçok alanlarla ilişkilidir. Ayakkabıcılıkta; ayakkabı, bot, terlik vb. üretilirken saraciyede çeşitli türde çanta, cüzdan, kemer, avcılık ve spor malzemeleri, dosyalık, kalemlik, bloknot ve ajanda gibi büro malzemeleri de üretilmektedir. Ülkemizde bu alanda pek çok kişiye istihdam imkânı sağlanmaktadır. Sektör, bugün mevcut kapasitesi ile ülkemiz ihtiyacını tamamıyla karşılayabilecek ve ihracat yapabilecek düzeydedir.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. Ayakkabı Modelistliği
2. Ayakkabı Üretim
3. Saraciye Modelistliği
4. Saraciye Üretim

Eğitim ve Kariyer İmkanları

Meslek lisesinden sonra Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) başarılı olanlar lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerine devam edebilirler. Mezun olan öğrencilerin ek puanları ile yerleşebilecekleri ön lisans programları da mevcuttur.

Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi alanında çalışmak isteyenler, özel sektördeki ayakkabı ve saraciye üretim işletmelerinde çalışabilirler.

Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Ayakkabı Tasarım ve Üretimi
2. Deri Konfeksiyon
3. Deri Teknolojisi
4. Grafik Tasarımı

Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Alanına Yakın Lisans Programları

1. Moda Tasarımı

İldeki yüksekokullar bünyesinde ayakkabı üretimi ve deri teknolojisi bölümleri de bulunmamaktadır. İlin önde gelen sektörlerinden olan ayakkabı üretimi usta-çırak ilişkisi ve yabancı uyruklu işgücü sayesinde sürdürülmeye çalışmaktadır. İldeki eğitim altyapısı işgücü ihtiyacını karşılamaktan uzaktır.

Tablo 34. Hatay İli Ortaöğretimde Makine ve Tasarım Teknolojisi Alanı Bakımcı Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	MAKİNE BAKIMCI
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Makine ve Tasarım Teknolojisi
Makine Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/'21)	1.534
Makine Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Hatay, 2020/'21)	351
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Hatay, 2020/'21)	56
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Hatay, 2020/'21)	32
İlde Makine ve Tasarım Teknolojisi Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	7.604
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet
Açıklama: Ülkemizde makine teknolojisi bölümünden mezun olanlar 26 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 10 farklı lisans bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, MEB Eğitim İstatistikleri, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

Makine ve tasarım teknolojisi bölümü meslek liselerinde en çok tercih edilen bölümlerden biridir. Türkiye'de en çok tercih edilen 7. alan, Hatay'da ise en çok tercih edilen 8. alan konumundadır. Mezunların çalışma alanı belirli sektörler ile sınırlı değildir. Birçok farklı sektörde çalışma imkânı bulunmaktadır.

2021 yılı itibari ile Hatay’da 351 öğrenci makine ve tasarım teknolojisi alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12’de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 56 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 32 mezun bulunmaktadır. İldeki meslek yüksekokullarında makine bölümü mevcuttur. Bu bölümler ortalama her yıl yaklaşık 100 mezun vermektedir.

Makine Ve Tasarım Teknolojisi Alanı Hakkında Bilgiler

Makine ve Tasarım Teknolojisi alanı; klasik ve bilgisayar kontrollü üretim tezgâhlarında makine imalatı işlemlerini yapma, kalıplama teknikleri, sac metal kalıpları, hacim kalıpları ve iş kalıpları imalatı yapma, iki ve üç boyutlu makine ve mekanizmaları çizimlerini yapma, makinelerin temel bakım ve onarımını yapma, mermer kesme ve işleme tezgâhlarında imalat işlemlerini yapma, endüstriyel döküm ve kalıplama tekniğine uygun üretime yönelik modelleme ve prototiplerini yapma yeterlikleri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır.

İnsanın hayat standartları, teknolojik gelişmelere paralel olarak artmaktadır. Teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve uygulayan ülkelerde insan hayatının kolaylaştığı gözlenmektedir. Hayatın kolaylaşması da insanın kendisine ve çevresine daha fazla zaman ayırmasını sağlar.

Makine Teknolojisi alanı ekonomik kalkınmanın temelini oluşturur. Tasarım ve üretim yapan her sektöre hitap eder. Gelişen teknoloji ve üretim teknikleri tasarım ve üretimde makinenin önemini artırmıştır. Getirisi ve katma değeri ile ekonominin lokomotifi durumundadır.

Alanda istihdam imkânları oldukça çeşitlidir. Dünyada ve ülkemizde sektördeki kalifiye eleman ihtiyacı fazladır. Dolayısıyla iş istihdamı sıkıntısı söz konusu değildir. Alanda çalışanların gelir seviyeleri ülke standartlarına göre iyidir.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. Bilgisayar Destekli Endüstriyel Modelleme
2. Bilgisayar Destekli Makine Ressamlığı
3. Bilgisayarlı Makine İmalatı
4. Endüstriyel Kalıp
5. Makine Bakım Onarım
6. Değirmencilik
7. Mermer İşleme
8. Tıbbi Cihaz Üretimi
9. Mikromekanik
10. Savunma Mekanik Sistemleri

Eğitim ve Kariyer İmkânları

Meslek lisesinden sonra “Yükseköğretim Kurumları Sınavında” (YKS) başarılı olanlar lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerine devam edebilirler. Mezun olan öğrencilerin ek puanları ile yerleşebilecekleri ön lisans programları da mevcuttur.

Eğitimini tamamlayarak iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazanan meslek elemanları, makine teknolojisi ile ilgili işletmelerde kariyer yapabilirler.

Bu mesleklerdeki elemanlar fabrikalarda, kendi atölyelerinde, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışabilirler. Bulundukları işletmelerde çalışanlarla iş birliği ve uyum içerisinde üretim yaparlar. Tasarım bürolarında bilgisayar ortamında, imal edilecek makine ekipmanını iki ve üç boyutlu olarak tasarlarlar. Tasarlanan makine veya sınai tesis ekipmanlarını imalat atölyelerinde CNC tezgâhlarında imal ederler.

Çalışma ortamları; iyi aydınlatılmış, havalandırılması ve yalıtımı iyi yapılmış, kısmen gürültülü, iş güvenliği ve işçi sağlığı ile ilgili tedbirlerin alındığı, bireysel ve ekip çalışmalarının yapıldığı kapalı büro, atölye ve fabrika ortamlarıdır.

Makine Teknolojisi alanında eğitim almış kişiler, kamu veya özel sektöre ait işletmelerde (otomotiv, gemi, uçak, sınai tesisler) çalışabilecekleri gibi kendi iş yerlerini de açabilirler. CNC mekanik imalat atölyelerinde, kalıp ve prototip yapan imalathanelerde, imalat ve komple resimlerin tasarlanıp çizildiği bürolarda, mekanik bakım atölyelerinde, mermer ve model imalatı yapan işletmelerde iş bulabilirler.

Makine Teknolojisi Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Alternatif Enerji Kaynakları Teknolojisi
2. Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon
3. Doğal Yapı Taşları Teknolojisi
4. Elektrik Enerjisi Üretim, Dağıtım ve İletimi
5. Endüstri Ürünleri Tasarımı
6. Endüstriyel Kalıpcılık
7. Gemi Makineleri İşletme
8. Görsel İletişim
9. Grafik Tasarımı
10. İş Makineleri Operatörlüğü
11. İş Sağlığı ve Güvenliği
12. Kaynak Teknolojisi
13. Makine
14. Makine, Resim ve Konstrüksiyon
15. Mekatronik
16. Metalurji
17. Nükleer Teknoloji ve Radyasyon Güvenliği
18. Oto Boya ve Karoseri
19. Otomotiv Teknolojisi
20. Raylı Sistemler Makine Teknolojisi
21. Sivil Savunma ve İtfaiyecilik
22. Sondaj Teknolojisi
23. Tahribatsız Muayene
24. Tarım Makineleri
25. Tarımsal Ürünler Muhafaza ve Depolama Teknolojisi
26. Üretimde Kalite Kontrol

Makine Teknolojisi Alanına Yakın Lisans Programları

1. Biyomedikal Mühendisliği
2. Endüstriyel Tasarım Mühendisliği
3. Enerji Sistemleri Mühendisliği
4. Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği
5. İmalat Mühendisliği
6. İş Sağlığı ve Güvenliği
7. Makine Mühendisliği
8. Mekatronik Mühendisliği
9. Metalurji ve Malzeme Mühendisliği
10. Otomotiv Mühendisliği

Makine bakımcı temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar meslek lisesi makine bölümü mezunu 32 kişi, önlisans ve lisans eğitime devam eden 56 kişi ile ildeki yüksekokullarda eğitim her yıl eğitim alan 100 kişidir. Önlisans mezunlarının en az yarısının 4 yıllık fakültelere devam ederek ya da alan değiştirerek mezun olduğu alanda ara eleman olarak çalışmaktan uzaklaştığı tahmin edilmektedir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
Makine Bakımcı	4	26/05/2016	Makine Teknolojisi Alanı ve Dalları, Motorlu Araçlar Teknolojisi Alanı ve Dalları, Uçak Bakım Alanı ve Dalları, vd.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

26 Mayıs 2016 tarihi itibarıyla MYK yeterlilik belgesi olmayanlar makine bakımcı olarak çalıştırılmazlar. Ülkemizde üretim ve hizmet sektörlerinde makine ve donanım kullanımının sürekliliğini ve aksama ile duruşlara meydan vermeden üretimin verimliliğini sağlamak, uygun nitelikteki makine bakımcılarla mümkün olmaktadır. Bu yeterlilik, makine bakımcının niteliklerinin belirlenmesi ve belgelendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Adaylar teorik ve uygulamalı performansa tabi tutulur. Adayların yeterlilik belgesini alabilmeleri için teorik ve performansa dayalı sınavların ikisinden de başarılı olmaları şartı vardır.

Hatay işgücü piyasası raporunda yer alan ve temininde güçlük çekilen mesleklerden olan minibüs şoförü, beton transmikser operatörü, şoför ve uzman tıp doktoru; mesleki ortaöğretim ya da önlisans şartı bulunmadığından analize dahil edilmemiştir.

Tablo 35. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Tekstil Alanı İşçi ve Operatör Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	BOYAHANE TESIS TAKİP İŞÇİSİ, BOYAMA MAKİNESİ OPERATÖRÜ, DİĞER ÖRGÜCÜLER VE ÖRGÜ TEZGÂH AYARCILARI, OPEN END MAKİNESİ OPERATÖRÜ, ÖRGÜ MAKİNASI OPERATÖRÜ
	Tekstil Teknolojisi
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	
Tekstil Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	655
Tekstil Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	150
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Kahramanmaraş, 2020/'21)	24
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Kahramanmaraş, 2020/'21)	14
İlde Tekstil Teknolojisi Alanında Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	27.709
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet (Boyama Operatörü)
Açıklama: Ülkemizde tekstil teknolojisi bölümünden mezun olanlar 8 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 15 farklı lisans bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, MEB Eğitim İstatistikleri, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

2021 yılı itibari ile Kahramanmaraş'ta 150 öğrenci tekstil teknolojisi alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12'de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 24 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 14 mezun bulunmaktadır.

Tekstil Teknolojisi Alanı Hakkında Bilgiler

Tekstil Teknolojisi alanı; iplik üretim teknolojisi, dokuma desinatörlüğü, dokuma operatörlüğü, dokusuz yüzeyler, endüstriyel yuvarlak örme, endüstriyel düz örme, endüstriyel çorap örme, tekstil boyacılığı, tekstil baskı ve desenciligi, tekstil bitim işlemleri (apre) ve tekstil laborantlığı dallarının yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır.

Tekstil sektörü, iplikten kumaşa kadar geniş ve güçlü bir üretim yelpazesi ve kapasitesine sahiptir. İplik üretimi, dokuma, örme ve dokusuz kumaş üretimi, boyama, baskı, apre gibi kumaşı renklendirme ile özelliklerini geliştirme ve test işlemleri yapan meslek alanıdır. Teknolojik gelişmeleri üretime hızla yansıtan Türk tekstil sanayisi dünya ülkeleri arasında önemli sıralarda yer almaktadır.

Tekstil alanı, yüksek ihracat performans ve potansiyeli ile ülkemizin dünyaya açılan penceresidir. Ülkemizde özellikle İstanbul, Bursa, Denizli, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adana, Kayseri, Tekirdağ gibi illerimizde tekstil sektörü yoğunlaşmıştır. Tekstil sektörü hem ülke ekonomisine katkı sağlamakta hem de istihdam alanı yaratmaktadır.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. İplik Üretim Teknolojisi

2. Dokuma
3. Dokuma Operatörlüğü
4. Dokusuz Yüzeyler
5. Endüstriyel Düz Örne
6. Endüstriyel Yuvarlak Örne
7. Endüstriyel Çorap Örne
8. Tekstil Boyacılığı
9. Tekstil Baskı ve Desenciligi
10. Tekstil Bitim İşlemleri (Apre)
11. Tekstil Laborantlığı

Eğitim ve Kariyer İmkânları

Meslek eğitimi, meslek liselerinin Tekstil Teknolojisi alanı diploma programında verilmektedir. Lise öğrenimlerini bu alanlarda tamamlayan öğrenciler, meslek yüksekokullarının alanının devamı niteliğindeki bölümlerine sınavsız geçiş yapabilirler. “Yükseköğretim Kurumları Sınavında” (YKS) başarılı olanlar lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerine ek puanları ile yerleşebileceklerdir. Tekstil alanında çalışanlar, çalışmalarını kapalı mekânlarda (işletmelerde) yürütürler. Bu alanda çalışanlar görevlerini yaparken bireysel çalışabilecekleri gibi ekip hâlinde de çalışabilirler. Alanın altındaki meslekler çeşitli ham madde ve makinelerle çalışmayı gerektirmektedir.

İplik, dokuma ve örme makinelerinin çalışma hızlarından dolayı ortam gürültülüdür. Bu ortamlarda çalışanların işitme kaybına uğramaması için gerekli önlemleri almaları gerekmektedir. Yine çalışma ortamının kısmen tozlu olmasından ve kimyasal madde (boyar madde) kullanımı sebebiyle astım ve alerji problemleri olan kimselerin çalışırken gerekli önlemleri almaları gerekmektedir. Tekstil alanında çalışmak isteyenler, tekstil fabrikalarında, triko, çorap ve örme atölye veya işletmelerinde, iplik fabrikalarında, desen bürolarında, dokuma, boya, apre, baskı atölye ve işletmelerinde, tekstil test laboratuvarlarında ve tekstil satış noktalarında çalışabilecekleri gibi kendi atölyelerinde de çalışabilirler.

Tekstil Teknolojisi alanında eğitim almış kişiler, kamu sektörüne veya özel sektöre ait işletmelerde çalışabilecekleri gibi kendi iş yerlerini de açabilirler.

Tekstil Teknolojisi Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Çorap ve Moda Tasarımı
2. Deri Konfeksiyon
3. Deri Teknolojisi
4. Giyim Üretim Teknolojisi
5. Halıcılık ve Kilimcilik
6. Moda Tasarımı
7. Moda Yönetimi
8. Tekstil Teknolojisi

Tekstil Teknolojisi Alanına Yakın Lisans Programları

1. El Sanatları
2. El Sanatları Tasarımı ve Üretimi
3. Geleneksel Türk Sanatları

4. Tekstil Mühendisliği
5. Tekstil Tasarımı
6. Bilgisayar Mühendisliği
7. Bilişim Sistemleri Mühendisliği
8. Elektrik-Elektronik Mühendisliği
9. Endüstriyel Tasarım Mühendisliği
10. Enerji Sistemleri Mühendisliği
11. İmalat Mühendisliği
12. Makine Mühendisliği
13. Mekatronik Mühendisliği
14. Otomotiv Mühendisliği
15. Adli Bilişim Mühendisliği

İldeki yüksekokullar bünyesinde tekstil teknolojisi bölümüne 35, giyim üretim teknolojisi bölümüne 16 öğrenci her yıl kayıt olmaktadır (YÖK İstatistikleri, 2021).

Tekstil sektöründe eleman temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar meslek lisesi tekstil teknolojisi bölümü mezunu 14 kişi, önlisans ve lisans eğitimine devam eden 24 kişi ile ildeki yüksekokullarda tekstil alanında eğitim her yıl eğitim alan 107 kişidir. Önlisans mezunlarının en az yarısının 4 yıllık fakültelere devam ederek ya da alan değiştirerek mezun olduğu alanda ara eleman olarak çalışmaktan uzaklaştığı tahmin edilmektedir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
Boyama Operatörü	4	10/11/2019	Tekstil Teknolojisi Alanı Tekstil Boyacılığı ve Terbiye Teknolojileri Dallar, Boya- Baskı-Desen, Tekstil Boya-Apre Bölümleri, vd.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

10 Kasım 2019 tarihi itibarıyla MYK yeterlilik belgesi olmayanlar boyama operatörü olarak çalıştırılmazlar. Burada amaçlanan, adayların Boyama Operatörü (Seviye 4) mesleğinde başarılı olmak için gereken niteliklere sahip ve yeterli olup olmadığını belirlemek ve meslekte yeterliliğini, geçerli ve güvenilir bir belge ile kanıtlamasına olanak vermektir.

Ölçme ve değerlendirme, birimlerde tanımlanan tüm başarımlar ölçütlerini karşılayacak şekilde ve üç aşamalı olarak uygulanır. Adayın performansa dayalı uygulama sınavına kabul edilebilmesi için teorik bilgi sınavları ve psikometrik testlerden başarılı olması gerekmektedir.

Tablo 36. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Moda Tasarım Teknolojileri Alanı Makineci Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	MAKİNECI (DİKİŞ)
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Moda Tasarım Teknolojileri
Moda Tasarım Teknolojileri Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	532
Moda Tasarım Teknolojileri Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	122
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Kahramanmaraş, 2020/'21)	20
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Kahramanmaraş, 2020/'21)	11
İlde Moda Tasarım Teknolojileri Alanında Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	4.924
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Hayır
Açıklama: Ülkemizde moda tasarım teknolojileri bölümünden mezun olanlar 10 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 6 farklı lisans bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

2021 yılı itibari ile Kahramanmaraş'ta 122 öğrenci moda tasarım teknolojileri alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12'de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 20 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 11 mezun bulunmaktadır.

Moda Tasarım Teknolojileri Alanı Hakkında Bilgiler

Moda tasarım teknolojileri, küresel düzeyde hızla değişen pazar ve rekabet koşulları nedeni ile sürekli ve dinamik bir gelişim içindedir. Bu özellikleri nedeni ile moda tasarım teknolojileri, yaygın bir alana hitap eden bir sektör olarak ülkelerin yakın ilgisini çekmektedir. Küreselleşmeyle birlikte giyim üretim teknolojisi sektöründe rekabet büyük yoğunluk kazanmakta, ülkeler giyim üretim sektörünün korunması ve rekabet gücünün geliştirilmesi için özel politikalar uygulamaktadır. Küresel ekonomide sektör rekabet gücü kazanmada, markalaşmada ve moda giysi üretebilmede, pazarın hızla değişen gereksinimlerine cevap vermede yeni ve güncel teknolojileri kullanabilen moda tasarımcılarının yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda Moda Tasarım Teknolojileri alanı; tekstil, hazır giyim ve moda sektörüne çağdaş, yaratıcı, özgün tasarımlar üretebilen moda tasarımcıların yetişmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda hazır giyim sektörünün en büyük ihtiyacının üretim olması, kalifiye eleman eksikliğinin hissedilmesinden dolayı sektöre ara eleman kazandırmak ve istihdam artışına katkı sağlamak programın amacıdır.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. Modelistlik
2. Deri Giyim
3. Erkek Terziliği
4. Hazır Giyim Model Makineciliği
5. İç Giyim Modelistliği

6. Kadın Terziliği
7. Konfeksiyon Makineleri Bakım Onarım

Eğitim ve Kariyer İmkânları

Moda Tasarım Teknolojileri alanı ve alan altında yer alan mesleklerde ulusal ve uluslararası düzeyde standartlara uygun örgün öğretim programı hazırlanmıştır. Bu programda öğrenciye; mesleki gelişim, uygulama teknikleri, kalıp hazırlama teknikleri ve giysi teknik çizimleri ile ilgili bilgi, beceri ve yetkinliklerin yanı sıra:

Modelistlik dalında; giysi kalıpları, giysi üretimi, drapaj yöntemiyle kalıp hazırlama, bilgisayar destekli kalıp hazırlama, tasarım ve model araştırmaları, üretim organizasyonu ve kalite kontrol,

Deri Giyim dalında; deri giysi üretimi, deri giysi kalıpları, deri teknolojisi, tasarım ve model araştırmaları, deri kalite kontrol, iş ve üretim organizasyonu,

Erkek Terziliği dalında; erkek giysi dikimi, erkek terzi kalıpları, tasarım ve model araştırmaları, giysi onarımı, iş yeri planı ve üretim organizasyonu,

Kadın Terziliği dalında; kadın giysi dikimi, kadın terzi kalıpları, drapaj yöntemiyle kalıp hazırlama, tasarım ve model araştırmaları, giysi onarımı, iş yeri planı ve üretim organizasyonu,

Hazır Giyim Model Makineciliği dalında; model makinecilikte üretim, model makinecilikte kalıp, bilgisayar destekli kalıp hazırlama, tasarım ve model araştırmaları, üretim organizasyonu ve kalite kontrol,

İç Giyim Modelistliği dalında; iç giyim kalıpları, iç giyim üretimi, tasarım ve model araştırmaları, üretim organizasyonu ve kalite kontrol, bilgisayarla iç giyim kalıpları hazırlama,

Konfeksiyon Makineleri Bakım Onarım dalında; konfeksiyon makineleri mekaniği, temel el işlemleri, konfeksiyon bakım meslek resmi, elektrik-elektronik temel uygulamaları, bakım planlaması, pnömatik bakım onarım ile ilgili bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazandırılması hedeflenmektedir.

Moda Tasarım Teknolojileri alanından mezun olan öğrenciler isterlerse meslek yüksekokulu ve fakülte düzeyinde eğitimlerine devam edebilmektedir. Bu alanda mesleki eğitim almış bir kişi tasarım yönünün güçlendirilerek moda tasarımcılığı konusunda kendini geliştirebilir.

Moda Tasarım Teknolojileri Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Ayakkabı Tasarım ve Üretimi
2. Deri Konfeksiyon
3. Deri Teknolojisi
4. Geleneksel El Sanatları
5. Geleneksel Teks. Konservasyonu ve Restorasyonu
6. Giyim Üretim Teknolojisi
7. Halıcılık ve Kilimcilik
8. Kuyumculuk ve Takı Tasarımı
9. Moda Tasarımı
10. Moda Yönetimi

11. Tekstil Teknolojisi

Moda Tasarım Teknolojileri Alanına Yakın Lisans Programları

1. Moda Tasarımı (Fakülte)
2. Moda ve Tekstil Tasarımı
3. Tekstil Mühendisliği
4. Tekstil Tasarımı
5. Tekstil ve Moda Tasarımı

İldeki yüksekokullar bünyesinde moda tasarımı bölümüne 56, geleneksel el sanatları bölümüne 21, tekstil teknolojisi bölümüne 35 öğrenci her yıl kayıt olmaktadır (YÖK İstatistikleri, 2021).

Konfeksiyon ve hazır giyim sektöründe eleman temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar meslek lisesi moda tasarım teknolojileri bölümü mezunu 11 kişi, önlisans ve lisans eğitime devam eden 20 kişi ile ildeki yüksekokullarda ilgili alanlarda her yıl eğitim alan 112 kişidir. Önlisans mezunlarının en az yarısının 4 yıllık fakültelere devam ederek ya da alan değiştirerek mezun olduğu alanda ara eleman olarak çalışmaktan uzaklaştığı tahmin edilmektedir.

Tablo 37. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Metal Teknolojisi Alanı Operatör Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	SİLİNDİR MAKİNESİ METAL EĞME BÜKME TEZGÂHI OPERATÖRÜ, EKSANTRİK PRES TEZGÂHI OPERATÖRÜ
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Metal Teknolojisi
Metal Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	1.409
Metal Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	323
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Kahramanmaraş, 2020/'21)	52
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Kahramanmaraş, 2020/'21)	29
İlde Metal Teknolojisi Alanında Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	3.496
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet
Açıklama: Ülkemizde metal teknolojisi bölümünden mezun olanlar 16 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 4 farklı lisans bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

2021 yılı itibari ile Kahramanmaraş'ta 323 öğrenci metal teknolojisi alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12'de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 52 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 29 mezun bulunmaktadır.

Metal Teknolojisi Alanı Hakkında Bilgiler

Metal Teknolojisi alanı; metal ve metal alaşımlarının sıcak ve soğuk olarak şekillendirildiği, ısıt işlemlerin uygulandığı, kaynak uygulamalarının yapıldığı, mekanik ve otomatik yöntemlerle kesme, bükme, delme ve birleştirmelerin yapıldığı, metal ve plastik doğrama işleri, metal süsleme uygulamaları ve çelik konstrüksiyon işlerinin yapıldığı bir alandır.

Türkiye’de metal sektörü hızla gelişmekte ve büyümektedir. Ülkemizde küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerde çok sayıda nitelikli elemana ihtiyaç duyulmaktadır.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. Kaynakçılık
2. Isıl İşlemi
3. Çelik Konstrüksiyon
4. Metal Doğrama

Eğitim ve Kariyer İmkânları

Meslek lisesinden sonra “Yükseköğretime Geçiş Sınavı”nda başarılı olanlar, lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerine devam edebilirler. Ayrıca Mezun olan öğrencilerin ek puanları ile yerleşebilecekleri ön lisans programları da mevcuttur.

Eğitimi tamamlayarak iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazanan meslek elemanları, Metal teknolojisile ilgili işletmelerde kariyer yapabilirler.

Bu mesleklerdeki elemanlar otomotiv, beyaz eşya ve bilişim teknolojisi ürünlerini imal eden fabrikalarda, tersanelerde, köprü ve baraj işlerinde, kendi atölyelerinde, kamu kurum ve kuruluşlarında açık veya kapalı ortamlarda çalışabilirler. Bulundukları işletmelerde, çalışanlarla iş birliği ve uyum içerisinde üretim yaparlar. Hareketli ve sabit mekanik sistemler tasarlayarak imal ederler. Çalışma ortamında iş güvenliği kurallarına uygun davranmalıdırlar.

Metal Teknolojisi Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Alternatif Enerji Kaynakları Teknolojisi
2. Elektrik enerjisi Üretim, İletim ve Dağıtımı
3. Endüstriyel Kalıpcılık
4. Gemi Makineleri İşletme
5. Grafik Tasarım
6. İş Makineleri Operatörlüğü
7. Kaynak Teknolojisi
8. Makine
9. Mekatronik
10. Metalurji
11. Oto Boya ve Karoseri
12. Otomotiv Teknolojisi
13. Raylı Sistemler Makine Teknolojisi
14. Sondaj Teknolojisi
15. Tahribatsız Muayene
16. Tarım Makineleri

Metal Teknolojisi Alanına Yakın Lisans Programları

1. Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği
2. İmalat Mühendisliği
3. Malzeme Bilimi ve Mühendisliği
4. Metalurji ve Malzeme Mühendisliği

İldeki yüksekokullar bünyesinde makine bölümüne 85, otomotiv teknolojisi bölümüne 53 öğrenci her yıl kayıt olmaktadır (YÖK İstatistikleri, 2021).

İlin önde gelen sektörlerinden olan metal mutfak eşyaları imalatı sektöründe eleman temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar meslek lisesi metal teknolojisi bölümü mezunu 29 kişi, önlisans ve lisans eğitimine devam eden 52 kişi ile ildeki yüksekokullarda ilgili alanlarda her yıl eğitim alan 138 kişidir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
Metal Levha İşleme Tezgâh Operatörü	4	25/09/2018	Metal Teknolojisi Alanı ve Dalları, Gemi Yapımı Alanı Gemi İnşa Dalı, Çelik Gemi Yapımı Bölümü, Metal Doğramacılığı, Soğuk Demircilik, vd.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

25 Eylül 2018 tarihi itibarıyla MYK yeterlilik belgesi olmayanlar Metal Levha İşleme Tezgâh Operatörü olarak çalıştırılmazlar. Bu yeterlilik, iş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma önlemlerini uygulayarak iş organizasyonu yapan, metal malzemeleri kesime hazırlayan; kesme-dilimleme işlemlerini ve iş sonrası işlemleri yapan Metal Levha İşleme Tezgâh Operatörünün (Seviye 4),

- Sahip olması gereken nitelikleri, bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlamak,
- Geçerli ve güvenilir bir belge ile mesleki yeterliliğini kanıtlamasına olanak vermek,
- Eğitim sistemine, sınav ve belgelendirme kuruluşlarına referans ve kaynak oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

Metal Levha İşleme Tezgâh Operatörü (Seviye 4) Mesleki Yeterlilik Belgesini elde etmek isteyen adaylar birimlerde (İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevre ve Kalite, pres, profil çekme vb.) tanımlanan sınavlara tabi tutulur. Adayların mesleki yeterlilik belgesini alabilmeleri için birimlerde tanımlanan sınavlardan başarılı olmaları şartı vardır.

Tablo 38. Kahramanmaraş İli Ortaöğretimde Plastik Teknolojisi Alanı İşçi Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	PLASTİK MAMULLER İMAL İŞÇİSİ
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Plastik Teknolojisi
Plastik Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	-
Plastik Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Kahramanmaraş, 2020/'21)	-
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Kahramanmaraş, 2020/'21)	-
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Kahramanmaraş, 2020/'21)	-
İlde Kauçuk ve Plastik Sektöründe Çalışan Sayısı (SGK, 2020)	856
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet (Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı)
Açıklama: Ülkemizde plastik teknoloji bölümünden mezun olanlar 20 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 5 farklı mühendislik bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, SGK

2021 yılı itibari ile Kahramanmaraş ilinde plastik teknoloji bölümünde öğrenci bulunmamaktadır.

Plastik Teknolojisi Alanı Hakkında Bilgiler

Plastik Teknolojisi alanı, plastik üretim teknolojileri ve üretim süreci, plastik kalıp teknolojileri ve kalıp üretimi ile ilgili yeterlikleri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır.

Plastikler hafif, dayanıklı ve kolay şekil verilebilir olmaları sebebiyle vazgeçilmez malzemeler olarak sanayide kullanılmaktadır. Şekillendirme kolaylığı, elektrik izolasyon özelliği ve alev almayacak şekilde elde edilebilme özelliği, plastikleri günlük yaşantıda vazgeçilmez kılmaktadır. Türkiye'nin coğrafi olarak Avrupa ile Asya'nın bulunduğu noktada yer alması, Türk plastik endüstrisinin ihracatının giderek artmasında avantaj sağlamaktadır. Türk plastik ürünleri dünyada 124 ülkeye ihraç edilmektedir. Plastiklerin, her türlü dayanıklı tüketim malzemesi, otomotiv parçaları, ambalaj malzemesi, borular, mobilyalar, tekstil ürünleri, ayakkabı, orijinal donanım parçaları vb. çok geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır.

Alanın Altında Yer Alan Dallar

1. Plastik İşleme
2. Plastik Kalıp

Eğitim ve Kariyer İmkânları

Meslek lisesinden sonra "Yükseköğretim Kurumları Sınavında" (YKS) başarılı olanlar lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerine devam edebilirler. Ayrıca Mezun olan öğrencilerin ek puanları ile yerleşebilecekleri ön lisans programları da mevcuttur.

Eğitimini tamamlayarak iř hayatında gerekli yeterlilikleri kazanan meslek elemanları, plastik sektöü ile ilgili işletmelerde kariyer yapabilirler. Meslek lisesini bitirenler kamuda ve özel iř yerlerinde çalışabilirler.

Dünya ekonomisinde ve sanayisinde önemli bir yer tutan ölkemizde de yeni yeni gelişmekte olan plastik sektöründe, meslek elemanlarının iř bulma olanakları oldukça yüksektir.

Kaliteli üretim, yeterli bilgi ve beceri ile donatılmış, yetişmiş insan gerektirir. Bu nedenle iyi yetişmiş plastik teknolojisi teknisyenlerine ve plastik kalıpcılarına talep sürekli artmaktadır.

Meslek elemanları çalışmalarını genellikle kapalı alanlarda yürütür, görevini yaparken diğer çalışanlarla etkileşimde bulunmak ve görevini eş güdüm hâlinde yürütmek durumundadır. Çalışma ortamı zaman zaman gürültülü olabilmektedir. Çalışma ortamı dikkatli ve tedbirli olmayı gerektirir. Yapılan iř hem aletlerle hem de insanlarla ilgilenmeyi gerektirmektedir.

Plastik Teknolojisi alanında eğitim almış kişiler, kamu veya özel sektöre ait işletmelerde çalışabilecekleri gibi kendi iř yerlerini de açabilirler.

Plastik Teknolojisi Alanına Yakın Önlisans Programları

1. Boya Teknolojisi
2. Endüstriyel Bitkiler Yetiřtiriciliđi
3. Gıda Teknolojisi
4. Grafik Tasarımı
5. Endüstriyel Kalıpcılık
6. Kađıt Teknolojisi
7. Kimya Teknolojisi
8. Kozmetik Teknolojisi
9. Laboratuvar Teknolojisi
10. Lastik ve Plastik Teknolojisi
11. Maden Teknolojisi
12. Makine, Resim ve Konstrüksiyon
13. Oto boya ve Karoseri
14. Rafineri ve Petro-Kimya Teknolojisi
15. Sondaj Teknolojisi
16. řarap Üretim Teknolojisi
17. Tarımsal Ürünler Muhafaza ve Depolama Teknolojisi
18. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler
19. Yađ Endüstrisi
20. Yapı Yalıtım Teknolojisi

Plastik Teknolojisi Alanına Yakın Lisans Programları

1. İmalat Mühendisliği
2. Makine Mühendisliği
3. Makine ve İmalat Mühendisliği
4. Malzeme Bilimi ve Mühendisliği
5. Metalurji ve Malzeme Mühendisliği

İldeki yüksekokullar bünyesinde yakın alan olarak sadece kimya teknolojisi bölümü bulunmaktadır. Bu bölüme 2021 yılında 23 öğrenci kayıt yaptırmıştır.

Plastik mamuller imal işçisi temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar kimya teknolojisi bölümünden her yıl mezun olması beklenen 23 kişidir. Önlisans mezunlarının en az yarısının 4 yıllık fakültelere devam ederek ya da alan değiştirerek mezun olduğu alanda ara eleman olarak çalışmaktan uzaklaştığı tahmin edilmektedir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	4	10/11/2019	Plastik Teknolojisi Alanı Plastik İşleme Dalı, Plastikçilik Alanı Plastik İşlemeciliği Dalı

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

10 Kasım 2019 tarihi itibarıyla MYK yeterlilik belgesi olmayanlar Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı olarak çalıştırılmazlar. Bu yeterlilik, Plastik sektöründe, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı (Seviye 4) mesleğinin başarılı, verimli ve uluslararası standartlara uygun, çalışanların iş tatmini almasını sağlayacak şekilde yapılabilmesi, üretimin eksiksiz, kaliteli olarak gerçekleştirilebilmesi, işin geliştirilerek sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme, birimlerde tanımlanan tüm başarımlar ölçütlerini karşılayacak şekilde, teorik bilgi ve performansa dayalı uygulamalı olmak üzere iki aşamalı olarak uygulanır.

Tablo 39. Osmaniye İli Ortaöğretimde Metal Teknolojisi Alanı İşçi/Kaynakçı Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	DİKİŞ KAYNAK MAKİNESİ İŞÇİSİ, ENDÜSTRİYEL VE YAPISAL ÇELİK KONSTRÜKSİYON İŞÇİSİ, ÇELİK KAYNAKÇISI
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Metal Teknolojisi
Melek Lisesi Dalı	Kaynakçılık, Isıl İşlem, Çelik Konstrüksiyon, Metal Doğrama
Metal Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Osmaniye, 2020/'21)	719
Metal Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Osmaniye, 2020/'21)	165
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Osmaniye, 2020/'21)	26
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Osmaniye, 2020/'21)	15
İlde Metal Teknolojisi Alanında Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	1.494
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet
Açıklama: Ülkemizde metal teknolojisi bölümünden mezun olanlar 16 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 4 farklı lisans bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

2021 yılı itibari ile Osmaniye’de 165 öğrenci metal teknolojisi alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12’de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 26 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 15 mezun bulunmaktadır.

Metal teknolojisi ile ilgili genel bilgiler Tablo 37 ve devam eden kısımda detaylı şekilde anlatılmıştır.

İldeki yüksekokullar bünyesinde makine bölümüne 49 öğrenci her yıl kayıt olmaktadır (YÖK İstatistikleri, 2021).

İlin önde gelen sektörlerinden olan ana metal ve metal ürünler imalatı sektörlerinde eleman temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar meslek lisesi metal teknolojisi bölümü mezunu 15 kişi, önlisans ve lisans eğitime devam eden 26 kişi ile ildeki yüksekokullarda makine alanında her yıl eğitim alan 49 kişidir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
Çelik Kaynakçısı	4	26/05/2016	Metal Teknolojisi Alanı ve Dalları, Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme Alanı Yapı Tesisat Sistemleri, Gemi Yapımı Alanı Gemi İnşa, Tarım Teknolojileri Alanı Tarım Alet ve Makineleri, vd.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

26 Mayıs 2016 tarihi itibariyle MYK yeterlilik belgesi olmayanlar Çelik Kaynakçısı olarak çalıştırılmazlar. Bu yeterlilik, çelik malzemelerin ergitmeli kaynak yöntemlerinden herhangi birini elle veya yarı mekanize kaynak donanımlarını kullanarak gerçekleştirecek işletme/kurumlara nitelikli personel arzının sağlanması, bu faaliyetlerin eğitim almış ve nitelik kazandırılmış kişiler tarafından yürütülmesi ve çalışmalarda kalitenin artırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme, birimlerde tanımlanan tüm başarımlar ölçütlerini karşılayacak şekilde, teorik bilgi ve performansa dayalı uygulamalı olmak üzere iki aşamalı olarak uygulanır.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK

YABANCI DİL ÖĞRETMENİ- ORTAÖĞRETİM

Ülkemizde kamu kurumlarında yabancı dil öğretmeni olabilmek için eğitim fakültelerinin İngilizce Öğretmenliği, Almanca Öğretmenliği, Fransızca Öğretmenliği, Japonca Öğretmenliği, Arapça Öğretmenliği bölümlerinden mezun olmak gerekmektedir. Ayrıca İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Mütercim- Tercümanlık, İngiliz Dil Bilimi, Alman Dili ve Edebiyatı, Fransız Dili ve Edebiyatı, Japon Dili ve Edebiyatı, İtalyan Dili ve Edebiyatı, İspanyol Dili ve Edebiyatı, Rus Dili ve Edebiyatı, Çin Dili ve Edebiyatı, Arap Dili ve Edebiyatı, Çeviribilim, İspanyol Dili ve Edebiyatı bölümleri mezunlarından ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programını veya Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) işbirliği ile açılan /açılacak pedagojik formasyon programını başarı ile tamamlayanlar, lise ve dengi okullarda “yabancı dil öğretmeni” olabilirler.

Osmaniye ilinde fen edebiyat fakültesi bünyesinde İngiliz dili ve edebiyatı bölümüne 61, mütercim ve tercümanlık bölümüne 61 öğrenci her yıl kayıt olmaktadır.

Tablo 40. Osmaniye İli Ortaöğretimde Plastik Teknolojisi Alanı Personel Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	PLASTİK ENJEKSİYON SORUMLUSU
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Plastik Teknolojisi
Melek Lisesi Dalı	Plastik İşleme, Plastik Kalıp
Plastik Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Osmaniye, 2020/'21)	-
Plastik Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Osmaniye, 2020/'21)	-
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Osmaniye, 2020/'21)	-
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Osmaniye, 2020/'21)	-
İlde Kauçuk ve Plastik Sektöründe Çalışan Sayısı (SGK, 2020)	492
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet
Açıklama: Ülkemizde plastik teknolojisi bölümünden mezun olanlar 20 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 5 farklı mühendislik bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, SGK

2021 yılı itibari ile Osmaniye ilinde plastik teknolojisi bölümünde öğrenci bulunmamaktadır.

Plastik teknolojisi ile ilgili genel bilgiler Tablo 38 ve devam eden kısımda detaylı şekilde anlatılmıştır.

İldeki yüksekokullar bünyesinde plastik teknolojisine yakın alanlar olarak kimya teknolojisi, laboratuvar teknolojisi bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlere 2021 yılında 76 öğrenci kayıt yaptırmıştır.

Plastik mamuller imal işçisi temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar kimya ve laboratuvar teknolojisi bölümünden her yıl mezun olması beklenen 76 kişidir. Ancak önlisans mezunlarının en az yarısının 4 yıllık fakültelere devam ederek ya da alan değiştirerek mezun olduğu alanda ara eleman olarak çalışmaktan uzaklaştığı tahmin edilmektedir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	4	10/11/2019	Plastik Teknolojisi Alanı Plastik İşleme Dalı, Plastikçilik Alanı Plastik İşlemeciliği Dalı

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

10 Kasım 2019 tarihi itibarıyla MYK yeterlilik belgesi olmayanlar Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı olarak çalıştırılmazlar. Bu yeterlilik, Plastik sektöründe, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı (Seviye 4) mesleğinin başarılı, verimli ve uluslararası standartlara uygun, çalışanların iş tatmini almasını

sağlayacak şekilde yapılabilmesi, üretimin eksiksiz, kaliteli olarak gerçekleştirilebilmesi, işin geliştirilerek sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme, birimlerde tanımlanan tüm başarımları karşılayacak şekilde, teorik bilgi ve performansa dayalı uygulamalı olmak üzere iki aşamalı olarak uygulanır.

Tablo 41. Osmaniye İli Ortaöğretimde Makine ve Tasarım Teknolojisi Alanı Operatör Potansiyeli

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK	CNC TORNA TEZGÂHI OPERATÖRÜ
Ulusal Meslek Sınıflaması Meslek Lisesi Alan Karşılığı	Makine ve Tasarım Teknolojisi Bilgisayar Destekli Makine Modelleme, Bilgisayar Destekli Makine Ressamlığı, Bilgisayarlı Makine İmalatı, Değirmencilik, Endüstriyel Kalıp, Makine Bakım Onarım, Mermer İşleme, Tıbbi Cihaz Üretimi
Melek Lisesi Dalı	
Makine ve Tasarım Teknolojisi Öğrenci Sayısı (Osmaniye, 2020/’21)	643
Makine ve Tasarım Teknolojisi Alanından Senelik Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Osmaniye, 2020/’21)	147
Alanı İle İlgili Yükseköğretime Devam Eden Mezun Sayısı (sınav ile yüksekokul/fakülte) (Osmaniye, 2020/’21)	24
Yükseköğretime gitmeyi düşünmeyen mezunlar (Hatay, 2020/’21)	13
İlde Makine ve Tasarım Teknolojisi Çalışan Sayısı (mesleki eğitimin haritası, 2021)	2.313
MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Kapsamında mı?	Evet
Açıklama: Ülkemizde makine ve tasarım teknolojisi bölümünden mezun olanlar 26 farklı bölümden önlisans eğitimi alabilir. Ayrıca önlisans mezunlarının DGS ile geçiş yapabileceği 10 farklı lisans bölümü bulunmaktadır.	

Kaynak: meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr, E-Mezun 2020 Yılı Raporu, uzman hesaplamaları

Makine ve tasarım teknolojisi bölümü meslek liselerinde en çok tercih edilen bölümlerden biridir. Türkiye’de en çok tercih edilen 7. alan, Osmaniye’de ise en çok tercih edilen 9. alan konumundadır. Mezunların çalışma alanı belirli sektörler ile sınırlı değildir. Birçok farklı sektörde çalışma imkânı bulunmaktadır.

2021 yılı itibarı ile Osmaniye’de 147 öğrenci makine ve tasarım teknolojisi alanından mezun olmuştur. Bu öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretime devam durumları Tablo 12’de yer alan bilgiler (e-mezun 2020) kullanılarak hesaplanmıştır. Kendi alanında yükseköğretime devam eden 24 mezun, lise eğitimi sonrası iş hayatına atılmayı düşünen ise 13 mezun bulunmaktadır. İldeki meslek yüksekokullarında makine bölümü mevcuttur. Bu bölümler ortalama her yıl yaklaşık 49 mezun vermektedir.

Makine ve tasarım teknolojisi ile ilgili genel bilgiler Tablo 34 ve devam eden kısımda detaylı şekilde anlatılmıştır.

Makine bakımcı temin etmekte güçlük çeken işverenler için en uygun adaylar meslek lisesi makine bölümü mezunu 13 kişi, önlisans ve lisans eğitime devam eden 24 kişi ile ildeki yüksekokullarda eğitim her yıl eğitim alan 49 kişidir. Önlisans mezunlarının en az yarısının 4 yıllık fakültelere devam ederek ya da alan değiştirerek mezun olduğu alanda ara eleman olarak çalışmaktan uzaklaştığı tahmin edilmektedir.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
NC/CNC Tezgâh İşçisi	4	10/11/2019	Makine Teknolojisi Alanı ve Dalları, Bilgisayarlı Makine İmalatı İşlemleri (CNC), Tesviyecilik, Tornacılık, vd.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

10 Kasım 2019 tarihi itibarıyla MYK yeterlilik belgesi olmayanlar CNC Tezgâh İşçisi olarak çalıştırılmazlar. Bu yeterlilik, Plastik sektöründe, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı (Seviye 4) mesleğinin başarılı, verimli ve uluslararası standartlara uygun, çalışanların iş tatmini almasını sağlayacak şekilde yapılabilmesi, üretimin eksiksiz, kaliteli olarak gerçekleştirilebilmesi, işin geliştirilerek sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme, birimlerde tanımlanan tüm başarımlar ölçütlerini karşılayacak şekilde, teorik bilgi ve performansa dayalı uygulamalı olmak üzere iki aşamalı olarak uygulanır.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEK

İNŞAAT ELEMANLARI KALIPÇISI, İNŞAAT KALIPÇISI

Ülkemizde inşaat sektöründe çalışan işçi ve ustalar genellikle usta çırak ilişkisi ile yetişmekte ve mesleklerinde pişmektedir. Meslek liselerinde inşaat teknolojisi alanında eğitim alanlar büyük çoğunlukla teknikerlik ya da mühendislik eğitimi olarak sektörün hesap, çizim, mimari gibi alanlarında uzmanlaşmaktadır. Ancak MYK tarafından yapılan düzenlemelere göre 26 Mayıs 2016 tarihi itibarı ile ahşap kalıpçılar, MYK yeterlilik belgesi olmadan çalıştırılmazlar.

Osmaniye ilinde ortaöğretimde inşaat teknolojisi alanında 12 öğrenci öğrenim görmektedir. İlde inşaat alanında çalışan sayısı ise 7.153 kişidir.

YÖK verilerine göre 2021 yılında İnşaat teknolojisi alanında önlisans eğitimi almak için 100 kişi, inşaat mühendisliği eğitimi almak için ise 9 kişi ildeki üniversitelere kayıt yaptırmıştır.

MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi

Yeterlilik Adı	Seviye	Belge Zorunluluk Tarihi	Belge Zorunluluğundan Muaf Alanlar* (Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarınca Verilen Diplomalar ve Ustalık Belgeleri Alanı)
----------------	--------	-------------------------	--

Ahşap Kalıpcı	3	26/05/2016	İnşaat Teknolojisi Alanı ve Dalları, Boya, Boyacılık ve Yüzey Hazırlama, Duvarcılık, Taşçılık, Sıvacılık Bölümleri, vd.
---------------	---	------------	---

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, www.myk.gov.tr

*: Tam liste için myk.gov.tr/muafiyet

Bu yeterlilik Ahşap Kalıpcı (Seviye 3) mesleğinin nitelikli kişiler tarafından yürütülmesi ve meslekte kalitenin artırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme, birimlerde tanımlanan tüm başarımların ölçütlerini karşılayacak şekilde, teorik bilgi ve performansa dayalı uygulamalı olmak üzere iki aşamalı olarak uygulanır.

Osmaniye işgücü piyasası raporunda yer alan ve temininde güçlük çekilen mesleklerden olan kasap (et hazırlayıcı) mesleki ortaöğretim ya da önlisans şartı bulunmadığından analize dahil edilmemiştir. Ülkemizde bu meslek grupları usta çırak ilişkisi ile öğrenilmekte ve uygulanmaktadır.

4. BÖLGESEL İHTİYAÇ ANALİZİ VE BULGULAR

Bu bölümde ulaşılan bulgular, İŞKUR, Milli Eğitim Müdürlüğü Mesleki ve Teknik Eğitim Şube Müdürlüğü, Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü ile odak grup toplantıları, Bölgenin önde gelen sektör temsilcileri ve işverenler ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler sonucu elde edilen veriler ile yazılmıştır. Ayrıca Osmaniye ilinde öğretmenler, okul idarecileri, üniversite temsilcileri, meslek odaları ve ilgili kurumların temsilcileri ve ildeki işletmelerin temsilcilerinin katılımı ile 21-22 Ocak 2020 tarihinde gerçekleştirilen “Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı” sonucunda elde edilen bulgulardan faydalanılmıştır.

4.1 GZFT Analizi

Güçlü Yönler

- Mesleki eğitim kurumlarına erişim kolay, il ve ilçe düzeyinde yaygın altyapı mevcut
- Mesleki ve teknik program türü sayısı yeterli
- Bölgenin ihtiyaçlarına göre olarak bölüm açmak ve kapatmak mümkün
- Üst yönetim desteği yüksek seviyede
- Mesleki ve teknik eğitim kapsamındaki projeler her yönden destekleniyor ve uygulanıyor.
- Çıraklık eğitimine verilen önem yüksek, lise eğitimi ile beraber yürütülmesi gündemde
- Mesleki yeterlilik kanunu gibi birçok düzenleme meslek okulu mezunlarına avantajlar getiriyor.
- Mesleki eğitim alanlar arasında işsizlik oranı çok düşük
- Mesleki eğitim mezunlarına yükseköğretime geçişte ek puan sağlanıyor.
- Üretici okullar ile hem tecrübe kazanılıyor hem de döner sermaye geliri elde ediliyor.
- Konu ile ilgili kuruluşlar İŞKUR, TSO, Üniversite, vd. il istihdam kurullarında fikirlerini ve eksiklikleri sürekli paylaşıyor.

Zayıf Yönler

- Meslek okulları hakkında olumsuz algı var, lise tercih işlemlerinde alt sırada yer alıyorlar.
- Okul sanayi işbirliği zayıf
- Birçok okulun atölye imkanları sınırlı
- İlçelerde eğitici sıkıntısı mevcut
- Mesleki yönelimde öğrenci beceri ve yeteneklerinin dikkate alınmaması
- Öğrenci profili düşük
- Meslek okulu açmak ya da yenilemenin maliyeti çok yüksek
- Ortaöğretimdeki meslek okulları ile meslek yüksekokulları arasında koordinasyon zayıf
- Mezunların izlenmesi konusunda girişimler olsa da yeterli değil
- Okul veli arası ilişkiler zayıf
- Mezun öğrencilerin yetkinlikleri, piyasanın gerekleri ile uyumsuz
- Meslek ahlakı ve etiği yeterince öğrenilmiyor.
- İlgili sektörler görüşlerini iletmekte yetersiz kalıyor.
- Finansman sıkıntısı
- Atölyeler gibi eğitimcilerde güncelliğini yitiriyor, hizmet içi eğitimler yetersiz
- Mezun öğrenciler büyük bir oranla kendi mesleğine devam etmiyor.
- Meslek liselerindeki eğitim analitik yönden zayıf, yükseköğretimde bu öğrenciler zorlanıyor.
- Mesleki eğitimde etkili bir kariyer geliştirme hizmeti verilmemektedir.

Fırsatlar

- Üst ölçekli plan ve politika belgelerinde mesleki eğitimin önemi vurgulanmaktadır.
- Birçok paydaş tarafından (İŞKUR, MYK, TSO, MEB, vd.) ilgili politikalar desteklenmekte ve imkan sağlanmaktadır.
- Ülke düzeyinde yüksek büyüme oranları
- Bütün sektörlerde yetişmiş insan gücüne ihtiyaç vardır.
- İlgili kurumlarca sağlanan teşvikler
- Bakanlıklar düzeyinde konuya verilen önem ve destek
- Aktif işgücü programları
- Yüksek puanlar ile girilen okulların günden güne artması
- Okulların sağladığı üretim tecrübesi imkanı
- Birçok işyerinde tekniker ve teknisyenlere ödenen ücret asgari ücretin çok üzerindedir.
- Firmalara işyerinde sınıf açma gibi imkanlar veriliyor, bu sayede iş başında eğitim verilebiliyor.

Tehditler

- Meslek okullarının itibarının düşük olması
- Mezunların kendi mesleğini icra etme oranı çok düşük
- Öğrenci sayıları bazı bölümlerde çok düşük
- Okullardaki atölyelerin güncelleğini yitirmesi
- Atölye ve laboratuvar kurulum maliyetleri çok yüksek
- Yükseköğretim programları ile meslek lisesi programları arasındaki işbirliği zayıf
- İşverenlerin mali kaygılar nedeniyle vasıfsız personeli tercih etmesi
- Kayıt dışı istihdam oranının yüksek olması
- İmalat sektöründeki çalışma koşullarının mezunlar tarafından beğenilmemesi
- Ülkemizde masa başı işlerin imajının diğer işlere göre yüksek olması
- Mesleki yeterlilik belgesi için meslek okulu mezunlara verilen muafiyet hakkı işlevsel olmadı, işverenler mevcut personeline belge almayı tercih ediyor.
- Öğrencilerin akademik başarı ve ilgi seviyesi düşük

4.2 İşverenler İle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda görüşlerine başvurulmuş işletmeler ilin önde gelen sektör temsilcileridir. Büyük bir kısmı 200 ve üzerinde çalışana sahip üreticilerdir. Meslek lisesi mezunlarına işyeri açma belgesi verilmekte ve sektöre bu şekilde katkı verenler bulunmaktadır. Bu anlamda hizmet sektörü ve kendi hesabına çalışanlar kapsam dışındadır.

- 1. TR63 Bölgesi imalat sanayisinin tamamında tecrübeli personel/tekniker/teknisyen ihtiyacı bulunmaktadır:** Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinin önde gelen sanayi sektörleri olan demir-çelik, tekstil, filtre, mobilya, metal mutfak eşyaları ve ayakkabı imalatı sektörlerinin tamamında vasıflı personel ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaç, hem sektöre özgü olmayan makine, elektrik, bilgisayar alanlarında hem de sektöre özgü makine operatörleri, tezgah ustaları gibi üretim alanında hissedilmektedir.
- 2. Girişimlerin vermiş olduğu iş ilanlarına meslek lisesi mezunları başvuru yapmamaktadır:** Girişimlerin gerek İŞKUR gerekse özel kanallardan vermiş olduğu iş ilanlarına meslek lisesi

mezunları ilgi göstermemektedir. Birçok işletme lise eğitimi sonrasında bir elemana sektör ile ilgili beceri eğitimi vermenin zorluğundan bahsetmiştir. İşletmeler 12 yıl zorunlu eğitimin bu açıdan zararı olduğu fikrindedir.

3. **Vasıflı İşçiler Şu Anda Mühendislerden Daha Kıymetli Pozisyonadadır:** Görüşme yapılan işletmeler, bünyelerinde asgari ücretin 2-3-4 katı maaş ödediği tecrübeli üretim personeli bulunduğunu belirtmiştir. Birçok işletme bu personeli kaybetmemek için daha yüksek maaş ödemeye de razı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca tecrübeli personel için ilana çıkıldığında 1-2 kişi başvuru yaparken, 1 mühendis ilanına en az 10 kişinin başvurduğu belirtilmiştir.
4. **İşyeri Stajı Önemli Ancak Öğrenciler Gereken Önemi Göstermiyor:** Görüşülen firmalar staj için gelen öğrencileri mezuniyet sonrasında kendi bünyesinde çalışmaya ikna etmeye çalıştığını belirtmiştir. Maddi ihtiyacı olanların bu teklifi kabul ettiğini ancak birçok öğrencinin sadece zorunluluk için burada olduğunu itiraf ettiğini belirtmişlerdir.
5. **Kayıt Dışı İşçi Çalıştıran Yerlerde Göçmen Etkisi Büyük Ancak Kayıtlı İstihdama Etkisi Yok:** Firma yetkilileri atölye tipi ve sigortasız işçi çalıştıran işletmelerde göçmen personelin tercih edilebildiğini ancak fabrika ortamında bu durumun bulunmadığını belirtmişlerdir.
6. **Sektör Özelinde Operatör Yetiştirmek Mümkün Ancak Makine, Elektrik Gibi Alanları Yetiştirmek Zor:** Firma yetkilileri sektöre özgü makinelerin operatörü olarak elinde tecrübeli personeli var ise vasıfsız işçi istihdam ederek onu yetiştirmeye çalışmaktadır. Ancak makine tamiri, kaynakçı, elektrikçi gibi branşları kendilerinin yetiştiremeyeceğini, mutlaka tecrübeli personel istihdam edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
7. **Meslek Dallarında Verilen Eğitim İle Sektörde İstenen Beceriler Uyumsuz:** Görüşme yapılan işletmeler her ne kadar meslek eğitimi alan bir personelin ekipman yatkınlığı olduğunu kabul etseler de okulda verilen eğitim ile işletmelerin imalat teknikleri arasında çok büyük farklar bulunduğunu belirtmişlerdir.
8. **Gençlerin Büyük Çoğunluğu Masa Başı İş İstiyor:** Üretim ortamındaki fiziki şartlar beğenilmiyor. Bazı işletmeler mezunların kendi alanında çalışmak yerine marketlerde kasiyer olmayı tercih ettiğini belirtmiştir.
9. **İşletmeler Meslek Lisesi Yerine Mesleki Eğitim Merkezlerinden Daha Çok Fayda Görmektedir:** Mesleki eğitim merkezleri diğer adıyla çıraklık eğitim merkezleri, işletmeler tarafından oldukça faydalı görülmektedir. Haftanın dört günü işletme içerisinde eğitim alan öğrenciler tamamen ilgili firmanın sistemine uyumlu yetiştirilmektedir. Ayrıca öğrencinin giderlerinin bir kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır. Filtre ve mobilya sektöründeki bazı işletmeler çıraklık eğitim merkezinden hocanın kendi işletmelerine gelerek ders verdiklerini ve bu sistemden son derece memnun olduklarını belirtmişlerdir.
10. **MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Bulunan Mesleklerde Mesleki Eğitim Alanlara Muafiyeti Getirilmesi Mesleki Eğitim İstihdamına Katkı Sunmamıştır:** 2021 yılı itibarı ile 183 meslekte MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu bulunmaktadır. Mesleki Yeterlilik Kurumu belge zorunluluğu bulunan meslekler için muafiyet tablosu yayınlamıştır. İlgili mesleklerde eğitim alanlar, belge zorunluluğundan muaftır. Görüşülen işletmelerden “bu belgeyi almak/aldırmak yerine mesleki eğitim almış kişileri istihdam etmeyi düşündünüz mü?” sorusuna genel olarak hayır cevabı alınmıştır. İşletmelerin neredeyse tamamı mevcut personeline belge aldırarak bu şartı sağladığını belirtmiştir.
11. **Girişimler İle Eğitici Kurumlar Arasındaki İşbirliği Zayıf:** Bütün eğitim dalları elbette kendisine uygulama alanı bulduğu piyasa ile uyumlu olmalıdır ancak mesleki eğitim için bu uyum olmazsa olmazdır. Girişimler ile eğitim kurumları arasındaki ilişki oldukça sınırlıdır. Özel sektör

temsilcileri İl İstihdam Kurulunda yer almasına rağmen burada yeterince katılımcı olmadıkları yönünde eleştiriler vardır. Meslek okullarının ildeki sanayicilerden kullanılmayan makine ekipman başışı gibi beklentileri bulunmaktadır. Dönem dönem personel ihtiyacı için ildeki eğitimcilerin kapısını çaldıklarını birçok firma sahibi belirtmiştir. Kurumlar arasındaki bu irtibat kişisel gayretler ile yürütölmektedir. Organize çabalar yetersizdir.

12. Piyasadaki Genel Eğilim Meslek Okulu Mezunlarını Laboratuvar Ve Ar-Ge Birimlerinde İstihdam Etme Şeklinde: İşverenler gözünde üretimde çalışacak ara elemanlar, tecrübeli ve el becerisi yüksek usta personel olarak algılanmaktadır. Meslek lisesi ve özellikle meslek yüksekokulu mezunları sektörde laboratuvar ve Ar-Ge birimlerinde çalıştırılmak üzere istihdam edilmektedir. Bu durum meslek okulu mezunlarının beklentilerini karşılamakta ancak istihdam olanaklarını çok azaltmaktadır.

13. En Yüksek Talep Çıraklık Eğitimi Alan Personele Yöneliktir: Üretim sektöründeki açığın büyük kısmı el becerisi yüksek, usta personele yöneliktir. Meslek lisesi ve meslek yüksekokulu mezunları bu pozisyona başvurmayı tercih etmemektedir. Bu anlamda en yüksek talep mesleki eğitim merkezi ya da diğer adıyla çıraklık eğitim merkezi öğrencilerine yöneliktir.

14. Eleman Açığı Gün Geçtikçe Büyüyor: Görüşölen firmalar şu anda yaşanan sorunların, gelecek sıkıntıların habercisi olduğunu düşünmektedir. Önümüzdeki yıllarda ara eleman temininin daha da zorlaşacağını, verilen ücretlerin yükseleceğini, firmalar arası personel transferlerinin artacağını belirtmişlerdir. Ülkemizde ciddi anlamda lisans mezunu fazlası oluşmuştur. Bu durum hem lisans mezunlarının değerini düşürmekte, hemde mavi yaka ihtiyacını artırmaktadır. Bazı işverenler üniversite mezunu olduğunu gizleyen iş başvuruları ile karşılaştıklarını belirtmiştir. Büyüyen Türkiye için ihtiyaç günden güne artmaktadır.

15. Meslek Yüksekokullarına Gereken Önem Verilmiyor: Ortaöğretimden mezun olan öğrencileri ilk karşılayan örgün eğitim basamağı fakölte ve yüksekokullardır. Meslek eğitiminin önemli ayaklarından olan yüksekokullara gerekli önem verilmemektedir. Görüşölen yüksekokul yetkilileri bu durumdan oldukça şikayetçidir. Üniversite adına görüş istenen durumlarda ya da üniversite adına katılım sağlanması gereken etkinliklere çoğunlukla fakölte hocaları katılmaktadır. Bu anlamda meslek yüksekokulları görmezden gelinmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sorun: Meslek okullarının itibarı düşük

Çözüm Önerileri: Meslek okullarındaki itibar kaybının en büyük nedeni yıllarca uygulanan katsayı düzenlemesi ile bu okulların yükseköğretime geçişteki dezavantajlı durumudur. Bu durum sonlanmış olmasına rağmen etkileri devam etmektedir. Bunun önüne geçmek için merkezi düzeyde kararlar alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Zeki öğrencilerin bu okulları tercih etmesi ve iyi bir kariyer planlaması ile mezuniyet sonrası kendi alanında çalışması sağlanmalıdır. Mühendislik fakültelerinde meslek liseleri için ayrı bir kontenjan açılabilir. Böyle bir düzenleme hem meslek liselerinin itibarını artıracak hem de değeri günden güne azalan mühendislik mesleğine uygulama ve teoriyi birleştiren yeni mezunlar kazandıracaktır.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre dal seçimi yapması sağlanmalıdır. Yüksekokula devam etmek isteyenler için uygulamalı derslerin azaltıldığı bir yapılanma, iş hayatına geçiş yapacaklar için uygulama ve stajların artırıldığı bir yapılanma düzenlenebilir.

Sorun: Okul – Sanayi işbirliği zayıf

Çözüm Önerileri: Bu işbirliği hem öğrencileri hem de eğitimcileri ilgilendirmektedir. Öğretmenlerin proje fikirleri sektör temsilcileri ile birlikte değerlendirilerek TÜBİTAK, KOSGEB, Sanayi Bakanlığı gibi kuruluşlara sunulabilir. Bu anlamda öğretmen ve işverenlerin sıklıkla bir araya geleceği organizasyonlara (kariyer günleri, çalıştaylar, firma ziyaretleri, vb.) ihtiyaç bulunmaktadır.

Sektördeki ya da okul bünyesindeki laboratuvarların ortak kullanımı, işbirliği protokolü yapılması, uygulamalı derslerin bir kısmının işletmede yapılması gibi imkânlar ile işbirliğinin yaygınlaştırılması sağlanabilir.

Bazı alanlar için beceri eğitimi ve staj uygulamaları yapılandırılabilir. Staj süreleri 6 aya kadar uzatılarak öğrencinin uygulamadaki başarısının önemi artırılabilir.

Staj yeri ayarlamak, öğrenci velisine bırakılmamalı, altyapı oluşturularak öğrenci – işyeri eşleştirmesi yapılmalıdır.

İş güvenliği nedeniyle bazı işletmeler stajyerleri iş başında değerlendirmek istememektedir. Bu konuda düzenleme yapılması durumunda stajlardaki verim artacaktır.

Sorun: Meslek okullarının atölye altyapısı yetersiz

Çözüm Önerileri: Döner sermaye gelirlerinde altyapı için daha yüksek pay ayrılabilir.

İlin önde gelen sanayi firmaları ile sponsorluk ya da isim anlaşması ile destek sağlanabilir.

AB fonları veya hibe sağlayan kurumlara proje üretilebilir.

Organize sanayi bölgelerinde güçlü sanayi kuruluşlarının mesleki eğitim kurumları açmalarının teşvik edilmesi, üretici okulların kamuya mal üretmesi sağlanabilir.

Bazı atölye derslerinin işletmelerde görülmesine imkân sağlanmalıdır.

Sorun: Öğretmen ve usta eğitici nitelik sorunu

Çözüm Önerileri: Hizmet içi eğitimler gönüllülük esasına göre yapılmaktadır. Katılım ve verim düşüktür. Öğretmenleri bu anlamda teşvik edecek mekanizmalar kurulmalı, kariyer olanakları artırılmalıdır.

Hizmet içi eğitimler üniversiteler ya da konusunda uzman kurum kuruluşlar tarafından verilmelidir. İlaveten öğretmen ve öğreticilerin yüksek lisans, doktora yapmaları teşvik edilmelidir.

İlçelerde görev alan öğretmenler il merkezlerine tayin talep etmekte ve ilçedeki öğrenciler için bu durum kaliteli eğitimin önünde engel olarak durmaktadır. Ülkemizdeki yapısal bir sorun olan bu durumun önüne geçmek için kırsal bölgelerdeki okullar için özlük hakları konusunda ek avantajlar sağlanmalıdır.

Sorun: Mesleki yönelimde öğrenci beceri ve yeteneklerinin dikkate alınmaması

Çözüm Önerileri: Öğrenci ya da velinin aklında bir meslek dalı bulunması durumunda bu görüşü değiştirmek oldukça zordur. Bu konuda görev öğretmenlere düşmektedir. Öğrencinin beceri ve yetenekleri dikkate alınarak bölüm belirlenmesi o öğrencinin motivasyonu için önemli olduğu kadar gelecek başarısı açısından da son derece önemlidir. İlköğretim öğrencilerinden başlayarak hedef belirlenirken mesleki ve teknik eğitim veren okullardaki alan/dalların tanıtımı, istihdam imkânlarıyla birlikte iyi anlatılmalıdır.

Bölüm tercihi yapıldıktan sonra öğrencilere mutlaka mesleki hedef kazandırılmasına ve mesleklerinin sevdirilmesine yönelik faaliyetler yapılmalıdır.

Sorun: Ortaöğretimdeki meslek okulları ile meslek yüksekokulları arasında koordinasyon zayıf

Çözüm Önerileri: Örgün eğitimin sistemi içinde yer alan ve birbirinin devamı niteliğinde olan meslek liseleri ve meslek yüksekokulları iki farklı kurum tarafından yönetilmektedir. Meslek liseleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken meslek yüksekokulları bağlı bulunduğu üniversite rektörlüğüne dolayısıyla Yükseköğretim Kurumuna bağlıdır. Gerek bölüm derslerinin içeriği gerekse atölye ve laboratuvar altyapıları anlamında oldukça benzer olan bu okullar arasında iletişim kanalları oldukça azdır.

Meslek yüksekokulları hem meslek lisesi mezunları tarafından ek puan ile öğrenci olarak hem de DGS sınavı ile fakültelere öğrenci sağlayarak öğrenim zincirinde tam ortada yer almaktadır. Orta öğretimden aldığı öğrencilere akademik çalışma, bilimsel araştırma yetkinlikleri aşılama görevi edinen bu okullar yeterince ilgi görmemektedir.

Mesleki eğitim konularında yüksekokul müdürleri ve üniversite öğretim görevlileri düzenlenen organizasyon ve etkinliklere daha sık katılımı sağlamalıdır. Özellikle öğrencilerin yetkinlikleri konusunda ortaöğretimdeki eksikleri en iyi tespit edecek olanlar birlikte ders aldıkları yüksekokul öğretim görevlileridir.

Sorun: Mezunların izlenmesi ve eğitimin etkinliğinin tespiti konusunda sıkıntılar var

Çözüm Önerileri: Mesleki eğitim konusunda yürütülen birçok proje, mevzuat değişiklikleri ve girişimler bulunmaktadır. Ancak bu çabaların nihayete ermesi çıktılarının ölçülmesi ile mümkündür. Eldeki araştırmalar meslek lisesi mezunlarının çok düşük oranlarda kendi mesleğini icra ettiğini

göstermektedir. Bu durumu detaylı veriler ile tespit etmek ve tersine çevirmek ancak sağlıklı bir takip sistemi ile mümkündür.

Sorun: Mezun öğrencilerin yetkinlikleri, piyasanın ihtiyaçları ile uyumsuz

Çözüm Önerileri: Bölgedeki sanayi kuruluşlarının uygulamakta olduğu üretim teknikleri ile eğitimi verilen teknikler uymamaktadır. Belirli bir ürün grubu üzerine uzmanlaşmış, yurtiçi ya da yurtdışı piyasalardaki talebe göre şekillenmiş bir sektörün üretim tekniği ile eğitim tekniğinin uyum sağlaması oldukça zordur. Ancak her işletmede ortak olan makine, elektrik, kaynak, pres gibi temel tekniklerin teknolojinin gerisinde kalınmaması için müfredatın ve ekipmanların güncellenmesi, eğitimcilerin sürekli kendini yenilemesi gerekmektedir.

Teknolojik olarak piyasanın gerisinde kalınması, hem işletme hem de ülke adına işsizlik, itibar kaybı, ara eleman eksikliği, rekabet gücünün azalması gibi ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Sorun: Mezun öğrenciler büyük bir oranla kendi mesleğine devam etmiyor.

Çözüm Önerileri: Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü 2018 raporunda birçok meslek alanı için mezuniyet alanında çalışma oranının %5’in altında olması öğrencilerin aldıkları eğitim ile doğrudan ilgili olmayan işlerde çalıştıklarına işaret etmektedir. Bu durum, mezunların sahip olduğu meslekî beceriler ile yaptıkları işlerin gerektirdiği beceriler arasında önemli bir uyumsuzluk oluştuğunu göstermektedir.

Hedef belirleme aşamasında olan öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim uygulamalarını yerinde görmeleri sağlanmalıdır.

Öğrencilere, okullarını seçtikten sonra, mutlaka mesleki hedef kazandırılmasına ve mesleklerinin sevdirilmesine yönelik faaliyetler yapılmalıdır.

Sorun: Meslek liselerindeki eğitim analitik yönden zayıf, yükseköğretimde bu öğrenciler zorlanıyor.

Çözüm Önerileri: Meslek liseleri yapı olarak uygulamalı dersler ve teorik derslerin birleşiminden oluşmaktadır. Bu durum hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde uygulamalı derslere önem verme, teorik dersleri göz ardı etme gibi bir yanılgıya sebep olmaktadır. Birçok meslek lisesi mezunu yükseköğretime başladığında teorik altyapısı zayıf olduğu için zorlanmaktadır.

Son sınıfta öğrenciler, teorik derslerin yoğun olduğu yükseköğretime hazırlık programı ile uygulamalı derslerin yoğun olduğu sektöre hazırlık programı şeklinde iki programa ayrılabilir.

Meslek lisesi mezunlarına yükseköğretime geçişte bir seviye tespit yapılarak, alması gereken ek dersler belirlenebilir.

Sorun: Mesleki eğitimde etkili bir kariyer geliştirme hizmeti verilmemektedir.

Çözüm Önerileri: Meslek lisesi öğrencileri mezuniyet sonrasında oldukça fazla alternatif ile karşı karşıya kalmaktadır. Öncelikle eğitim aldığı alanında ilerleyebileceği gibi, alan değiştirerek farklı bir branza da yönelebilir. Yapmış olduğu staj sayesinde tanıdığı işyerinde iş hayatına başlayabileceği gibi eğitimini ilerletmek de isteyebilir. Bütün bu alternatifler içinde kendisine en uygun olanı bulmak için rehberlik desteğine ihtiyaç duyması kaçınılmazdır. Bu nedenle meslek okullarında donanımlı rehber öğretmenler bulunması elzemdir.

İlköğretim öğrencileri hedef belirlerken mesleki ve teknik eğitim veren okullardaki alan/dalların tanıtımı yapılmalı, istihdam imkânları iyi anlatılmalıdır.

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde “Mesleki Kariyer Birimi” kurulmalı ve bu birime uzman kişiler görevlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Bilgi Toplumu Olma Yolundaki Türkiye’de Genç İşgücü İstihdamı, OLCAY, Tuğçe, Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, Cilt 6 - Sayı 11, Ocak, 2021
- Mesleki Eğitimin İş Piyasası İle Uyumlaştırılmasında İhtiyaç Analizi Ve Öz Değerlendirme Modeli, IŞIK, Volkan, Seta Yayınları, Haziran 2019, İstanbul
- İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim İçin Sektörel Talep Araştırması, Hitit Üniversitesi, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Ocak, 2012
- Ülke Örnekleri ile AB’de Mesleki Eğitim ve AB ve AB Mali Kaynakları Rehberi, TESK, 2006, Ankara
- Türkiye’de Mesleki Eğitim Almış Nüfusun İstihdam Sorunları Ve Çözüm Önerileri, MUSLU, Alper (2010), Sakarya Üniversitesi
- Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018), Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, Ankara
- Milli Eğitim İstatistikleri – Örgün Eğitim 2020/’2021, MEB, 2021, Ankara
- Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (E-Mezun) 2020 Yılı Raporu, MEB, Mayıs, 2021, Ankara
- Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü, MEB, Kasım, 2018, Ankara
- www.myk.gov.tr
- www.tuik.gov.tr
- www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik
- www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/
- <https://gbs.sanayi.gov.tr/Home/Report>
- www.kariyer.net/kariyer-istihdam-endeksi/
- <http://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/>
- <http://meslekitanim.meb.gov.tr/>
- <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/>
- <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-anasayfa.php>

DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI
OCAK 2022

Haraparası Mah. Birinci Tabakhane Sk. No:20
Antakya - Hatay / TÜRKİYE
Tel: (326) 225 14 15
www.dogaka.gov.tr

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılamaz